

GSENDÖRI * *
* * HÖSTETTEK.

IRTA :
KÖVARY OTTÓ.

Ára 80 krajczár, kötve 1 forint.

KIADJA :
VÁRNAY L. KÖNYV- és PAPIRNAGYKERESKEDÉSE
SZEGEDEN, 1896.

rim.
519 7/8

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

CSENDŐRI
HŐSTETTEK.

IRTA :
KÖVÁRY OTTÓ.

Országos Széchényi Könyvtár

Utánnnyomás vagy fordítás a kiadónak fenntartatik.

KIADJA:
VÁRNAY L. KÖNYV- ÉS PAPIRNAGYKERESKEDÉSE
SZEGEDEN, 1896.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA
Nyomlatv. Növekednapló
1897. év. 694. sz.

ELŐSZÓ.

Ezen első és csekély munkámmal a fiatalabb csendőrök nyomozási látkörének terjesztése és fejlesztése körül jelenleg létező hézagot óhajtanám betölteni.

A fiatalabb csendőrnek — de egyes vidékeken még az öregebb csendőröknek is, a hol a közbiztonság megnyugtató s nagyobb büntettek, kiterjedtebb nyomozások nem fordulnak elő — fogalma sincs arról, hogy a gazemberek, a bűntevők milyen furfangos körmönfont hazugságokkal, csselfogásokkal igyekeznek félre vezetni a nyomozó járőröket.

Van ugyan egy csendőrségi zseb- (év-) könyv, a mely minden év elején megjelenik s az elmúlt évben elkövetett nagyobb bünesetek nyomozását tárgyalja, s azon üdvös hatással van, hogy az azt megrendelő csendőr egyes komplikáltabb nyomozás menetét elméletileg betanulja, s azt adandó alkalommal gyakorlatilag is érvényesíti.

Meg is szerzi ezen évkönyvet a megrendelési iv kibocsájtása alkalmával tettelegesen szolgálatban álló minden egyes csendőr, belátván annak nélkülözhetetlen szükségét.

Ámde az évközben belépett fiatal csendőr is szeretne ilyen nyomozást tárgyaló könyvet olvasgatni, de azt évközben nem szerezheti meg s megesik, hogy az öregebb bajtársa pedáns az ő könyveinek tisztaságára, másnak kezébe nem is adja, és így egyes nagyobb esetről a fiatalabb csendőrnek csak az oktatólagos parancsokból van némi tudomása.

Czélom tehát főképpen az, hogy ezen különféle nyomozásokat tárgyaló könyvecskét minden csendőr

olcsó pénzért megszerezhesse, s abból tapasztalatait bő-
vitve, némi szórakozást is nyerjen.

Ezen mű életképességétől függ, hogy a második
kötetet, a mely nagyobb és kiterjedtebb nyomozásokat,
s complicáltabb büneseteket tárgyal, nyomda alá rendezve,
átadjam az az iránt érdeklődő olvasó közönségnek.

K. O.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Egy pénzhamisító banda elfogatása.

I.

BEVEZETÉS.

A mai korban a meggazdagodás és urhatnámságra való törekvés úgy befészkelte magát a társadalom minden rétegébe, hogy már is megdöbbentő módon pusztít azok soraiban.

Ha e törekvés terjedésének okát keressük, menten reá jövünk, hogy az a kór megmételyezett korcs áramlatában rejlik.

Tekintsük meg bármely vidéknek a legföldhözragadtabb emberét, azon is találunk fényüzési czikkeket, ami nélkül különben meglehetne, de mert talán a nálánál tehetősebb szomszédja olyant hord, ő is iparkodik, a mennyire zsebe engedi, azt utánozni.

Igy van azzal különben a társadalom minden osztálya.

A szegényebb vagy kisebb javadalmazásu egyén igyekszik a gazdagabb vagy nagyobb javadalmazásu társát a fényüzés és urhatnámságban elérni, sőt tulszárnyalni. Megy is az egy ideig. De mihelyt a család szaporodik vagy az igények — a kor szellemével haladva — nagyobbodnak, természetes, hogy a már megszokott fényüzés és az életfentartás kiadásai is gyarapodnak. Ha aztán a jövedelem nem tart lépést a kiadással, akkor a kiadás többlete adóssággal pótoltatik s midőn abban az illető már nyakig úszik, magát megszabadítandó, vagy ön-

gyilkos lesz, vagy bűnös uton igyekeznek pénzhez jutni, hogy a vagyoni egyensúlyt helyre állíthassa.

A bűn leleselkedő ördöge az ily tévelygőt a pénzvágy örvényébe hajtja és segíti az első bűnös lépés sikeréhez. Jaj annak, kit az első lépés felbátorít s megkapja a pénzvágy ragadós betegségét. Az ily szerencsétlen a démon befolyása alatt állván, a legvakmerőbb tettektől sem riad vissza.

Elég bizonyító példa van az életben, hogy a pénzvágy minő tetteket követtet el a rabjává lett egyénnel és hogy e démon minő változatos alakokban csábítja és vezeti lidércz gyanánt mindig beljebb-beljebb a bűn posványába.

Némely ember valóságos rajongóvá lesz a pénzvágy befolyása alatt, s habár tudva-tudja, hogy bűnös üzemei hova juttatják, mégis — eldobva magától minden jobb érzést — rohan becsületének temetője felé.

Ha aztán utjában a törvény emberei által fel nem lesz tartóztatva s ha porlepte becsülettel vissza nem térítettik a törvény szabta utra, úgy menthetetlenül vége van.

Előbb-utóbb erkölcsi sirjához ér s abba bele szédülve, eltemeti önön magát.

Hány konkrét esettel lehetne illusztrálni az elmondottak igazságát. Az életben számtalan oly példára lehetne rámutatni, a melyből kitünnék, hogy a bűn utjáról ideje korán — a lélek elfásulása előtt — vissza térített megbűnhődve magába száll s becsületes kenyérkeresethez látva, ismét hasznos tagjává válik azon társadalomnak, a melytől elszakadva, a bűn útjára tévedt. Szorgalmas, becsületes és józan magaviselete által embertársaival elfeledteti ballépését s elhomályosítja a becsületén ejtett sötét foltot.

De fájdalom, az életben számtalan oly példára is mutathatnánk, a ki ha fel is lesz tartóztatva megkezdett bűnös utjában, a büntetés kitöltése után — a ferde nevelés által beleoltott hézagos becsületérzése folytán — ismét csak visszatér arra. Mig végtére nagyobb büncselekmé-

nyektől terhelve, eléri az igazságszolgáltatás karja akkor, midőn a legnagyobb biztonságban érzi magát s állittatik bírójai elé, kik kénytelenek az igazságszolgáltatás mérlegébe esetleg a legnehezebb súlyokat belevetni azért is, hogy intő példát szolgáltatassanak az azok nyomdokán haladó elvakult bűntevőknek.

De hogy az ily bűncselekvő ne jusson végromlásáig, igen sok esetben a csendőrség gátló karja működik közre és pedig az által, hogy az ismert közártalmu és gyanus egyéneket mindig éber megfigyelés alatt tartva, minden lépésükre felügyel. Ez által a megfigyelt egyén kényszerítve van tisztességes kereset által szerezni meg a mindennapi kenyerét. Tudva, hogy a csendőrség árgus szemei reá vannak függesztve, ovakodik a bűnös eselekményektől. Beletörődve helyzetébe, idővel rendes, jóra való emberré válik.

Meggátolja továbbá az által, hogy a bűntevőt legtöbb esetben az első büntett után kézre keríti. Ez által eléretik az, hogy a tettes látva, hogy már az első lépése is balul ütött ki, visszariad egy második megtételétől, s becsületes utra tér.

Igénybe is veszi ezen intézmény minden egyes tagját az újabb meg újabb büntettek kiderítése. Daczára éber őrködésüknek s daczára annak, hogy a nyomozó járőrök ritkán térnek meg üres kézzel, még is mindig más-más fajtáju büneset vár a felderítésre.

A sokféle bűncselekmények közül mai napság legjobban el van terjedve a pénzhamisítás. S hiába az ellenük alkalmazott hajsza. Mindig akad újabb, meg újabb vállalkozó szellem, ezen — látszólag — könnyü pénzszerzési mesterségre.

E gonosz üzérkedésnek leginkább az alsóbb néposztály adja meg az árát. Legtöbb esetben ezek szenvednek tetemes vagyoni károsítást. Habár a csendőrség szakadatlan őrködéssel igyekszik gátat vetni e szélhámosok működésének, mégis újabb és újabb bandák veszélyeztetik a vagyonbiztonságot.

Szükség is van — kivált e tudatlan s a civilizált világ körén kívül eső községek lakosainak oly örökös szemekre, mint a csendőrségé. Mert e népnek tudatlanságát és hiszékenységét szokták leginkább kiaknázni a csalók és a hamis pénzt forgalomba hozó egyének.

Válogatott furfangossággal iparkodnak túladni bűnös működésük gyümölcsén, nem törődvén áldozatuknak ez általi tönkrejutásával. Persze az eként megcsalt egyének rendszerint csak egy pár nap vagy éppen hét múltán jut eszébe a csendőrségnek jelentést tenni, a midőn a tettes már jó távol van s bottal üthetik a nyomát.

Számtalan esetben a károsult maga segíti elő a gazember menekülését; mert nem elég, hogy későn teszi meg feljelentését, de még reáadásul — bárgyuságánál fogva — hamis adatokkal tévutra vezeti a nyomozás megkezdését.

A csendőrség azonban ismerve a lakosság eme gyöngye oldalát, az ily jelentéseket a nyomozás megindításánál nem veszi zsinórmértékül, hanem a saját tapasztalatait a közleményekkel összegezve s a mellék körülményeket tekintetbe véve, indítja meg az előnyomozást.

Az eredmény persze, mindig a megindított nyomozás mikénti vezetésétől függ, mit a következő eset is bizonyít.

II.

Neuber Ferencz őrsvezető, a kőhalmi őrs parancsnoka 1881. év május 21-én az őrs eseményi jelentésének megírásával foglalkozott, midőn az iroda ajtaja megnyílt s azon nagy sáros csizmával belépett az őrsvezető által jól ismert Nagy János hévizi lakos. Az ajtót maga után betéve, valami köszöntés félet mormogott fogai között, s ugráló lépésekkel közeledett az íróasztal felé — persze óvatosság szempontjából használta a madár lépéseket, nem akarván a szép szőnyeget bepiszkolni, s a helyett a fehérre súrolt padlón maradtak meg a jókora

sáros foltok. Az őrsvezető az ily szokatlan lépések láttára, habár sajnálta a besározott padlót, mégis elmosolyodott, de mosolygása azonnal elmúlt, mert a jó ember a kezében lévő ötvenes bankóit a még nyirkos írásra tette s azt tökéletesen elmázolta. Az őrsvezető savanyu képpel látta, hogy nemcsak a padló lett bemázolva, hanem a esemény-jelentés is s így előlről kezdheti annak szerkesztését.

Ez azonban az őrsvezetőt nem vette ki flegmájából, — azonban köztünk legyen mondva, biz ő kelme nem a legjobbat kívánta az előtte állóra — s barátságos hangon kérdé jövetelének okát.

Kérdezett egyet-kettőt köhintve, torkát köszörülve, válogatott szólásmóddal elkezdé panaszos mondókáját.

Nem is tudom voltakép, hogy hol kezdjem. Mert hát, tetszik tudni, sok pénz ötven pengő egy magam szőrü embernek. Sokat kell kaparnunk, mig annyi pénzt össze rakhatunk az Isten áldásából.

— De hogy a szót ne szaporítsam, majdcsak előrül kezdem, mert hát egész története van ennek az ötvenesnek.

Az őrsvezető a panaszos bevezető beszédje alatt az ötvenest alaposan megnézte s azonnal látta, hogy a meglehetősen sikerült hamis ötvenessel becsapták az atyafit, s kíváncsi volt az előtte álló elbeszélésére. A ki egy kis szünet után folytatta:

— Ez az átkozott pénzforma ugy került hozzám, hogy a mult hét péntekén elhajtottam két tehenemet a fogarasi hetivásárra s alig értem a marhapiaczra, már is többen alkudozni kezdettek a jószágomra. Sok alkudozás után száz forintra kezet csaptam egy mészároossal s a passzus megírása után ki is fizetett. A pénz egy darabban volt s még mindig kezemben tartogatva, azon gondolkoztam, hogy hol kék felaprózni, hogy az annyuknak holmi apró-cseprőt vásárolhassak, amidőn — mintha a földből bujt volna ki — egy ember megszólal a hátam mögött s azt kérdi, hogy nem-e akarom felváltatni a pénzemet. Én kaptam az ajánlatán s mondok: Dehogya

nem, hisz éppen azt akarom. S úgy csakhamar felváltotta a százasomat. Adott 1 ötvenest, 4 tizest és 2 ötforintost. A pénzt bukszámba téve, elakartam köszönni az idegentől, de az már akkor elvegyült a sokaságban.

Amint mondám, apró-cseprő bevásárolni valóm volt, amit hamarosan elvégeztem, s mint kinek szénája rendben van, a két szürkémmeel haza koczogtam.

Máma a törvénybe voltam czitálva, s mondok az asszonynak, hogy azt a kis adóhátralékot egy füst alatt kiigazítom s magamhoz vettem ezt az átkozott pénzt.

Itt azután, a mint a bíróságtól megszabadultam, egyenesen a porció-hivatalba mentem. Szerencsémre nem sok fizető volt, s így azután hamar rám került a sor. Amikor fizettségre került, én oda adtam az ötvenesemet s nyugodtan vártam, hogy visszakapok, de biz az nem adott vissza, csak nézegette, forgatgatta, míg nagy sokára vissza adva, azt mondotta, hogy jőjtek ide, mert a pénz hamis s mutassam meg az őrsparancsnok urnak. Az a szerencsém, hogy ismertek, mert különben azt gondolhatták volna, hogy én csináltam s talán le is füleltek volna.

Most hát itt vagyok s csak arra kérem az őrsparancsnok urat, hogy ha már a pénzem el is vesz, legalább azt a mákvirágot csipje el.

Azt csak bizza rám; azon leszek, hogy kézre kerítsük a jómadarat, de hogy azt tehessük, szükséges, hogy leírja azt az embert, a ki a pénzt felváltotta.

Már pedig én arra nem emlékszem. No majd gondolkodom, hát ha eszembe jut mégis valami.

Megvan! Eszembe vágódott, hogy láttam rajta valamit, ami feltűnt nekem. A jobb kezén a kis ujjja hiányzott. Ezt is pénzolvasás közben láttam meg. A ruhájára pedig úgy vélekszek, hogy holmi uras ruha volt rajta. Tetszik tudni, a bugyogót szoktuk úgy nevezni. Ezen is az volt, s úgy beszélt magyarul, mint a szászok. Mindazon által úgy sajditottam, hogy nem a mi vidékünkéről való volt.

A bemondottakról az őrsvezető jegyzéket csinált s az ötvenest magához véve, meghagyta panaszosnak, hogy ezt a dolgot ne hiresztelje, s nyugodtan menjen haza, a többit csak bizza rá. Ő majd, ha csak lehet, kézrekeríti a csalót. Erre azután a káros sok átkozódás után az őrsről El távozott.

A panaszos eltávozása után Neuber Ferencz őrsvezető Máthé János csendőrrel még az nap délután Fogarasra indult a nyomozás bevezetése végett.

Fogarasra május hó 22-én hajnalban megérkezve, az ottani őrsparancsnok Nagy Dénes őrsvezetővel közölte jövetelének célját, kitől megtudta, hogy május 21-én az ottani őrsön három fogarasi lakos hasonló feljelentést tett. Minek alapján Nagy őrsvezető Fogaras és környékén megejtette a nyomozást, s ez alkalommal sikerült megtudni, hogy egy Szeben vidékinek látszó s ilyen viselkedű s hibás kezű egyén, megfordult az akkori hetivásárban. ez volt a tettes, bizonyítja a károsok által leirt hasonlóság, valamint az is, hogy valamennyi állítása szerint a jobb kezén a kis ujj hiányzott.

Ezeket összegezve, a két őrsvezető elhatározta, hogy a nyomozást Szeben felé folytatja, még pedig két irányban. Ugy állapotok meg, hogy Neuber őrsvezető Szent-Ágothán, Nagy Dénes őrsvezető pedig Felek községen keresztül iparkodik Szeben felé. Találkozási helyül — hol a további teendőket megbeszélhessék — Talmács község lett megjelölve azzal, hogy ha valamelyik nyomra akad, akkor azt, ugyanott társával közli.

Dolgaikat ekként elrendezve, május 22-én délután Nagy Dénes őrsvezető Kimpián Tódor csendőrrel Felek, Neuber Ferencz őrsvezető pedig az őrséről magával hozott Máthé János csendőrrel Szent-Ágotha község felé elindultak.

Nagy Dénes őrsvezető május 24-én megérkezett Talmács községbe, de a másik járőr még nem ért oda. Egy pár órai várakozás után egy köldöncz jelentkezett az őrsvezetőnél s egy szolgálati jegyet adott át. Ebben értesíti Neuber őrsvezető, hogy ő Szent-Ágothától a nyo-

mozást Segesvár felé folytatja s egyben kéri, hogy ő is minél előbb oda utba induljon, a nyomozás sikeres folytatása végett.

A szolgálati jegy olvasása után Nagy őrsvezető azonnal előfogatot rendeltetett s mivel tudta, hogy Szebenből a délutáni órákban egy vonat indul Segesvár felé, úgy iparkodott, hogy oda a vonat indulása előtt megérkezzen. A gyorshajításnak meg lett az eredménye, mert a vonat indulása előtt még volt annyi ideje, hogy maga és a csendőr részére jegyet válthasson.

Szivdobogva érkezett meg este 8 órakor Segesvárra. Alig várta, hogy az őrsre érve, bajtársától megtudhasson valamit az eddigi nyomozás eredményéről.

Alig állott meg a vonat, midőn az őrsvezető leugrott s hatalmas lépésekkel mérte végig a hosszú utcákat. Ugy hajtotta a kíváncsiság, hogy a csendőr alig birt lépést tartani az őrsvezetőjével.

Megis látszott az igyekezetük, mert egy rövid negyed óra alatt elérték a különben jó távol eső laktanyát.

Az őrsön csak a collégáját találta három csendőrrel, mivel Bagoly Imre őrmester egy nagyobb őrjárat leportyázására kivezényelt járőr ellenőrzésére indult Neuber őrsvezető megérkezte előtt.

Nagy őrsvezető, amint leszerelt, azonnal collégájának esett s mindenféle kérdésekkel ostromolta:

Megtaláltad a valódi nyomot? Le van már valaki tartóztatva? Vallott-e már? Isten tudja még hányféle kérdéssel ostromolta volna Neuber őrsvezetőt, ha az félbe nem szakítja a kíváncsit.

Ülj le s fujd ki magad, hisz alig tudsz szuszogni. Ha egy kissé megpihensz, inajd mindent elmondok.

Már is kezdheted, mert én egy cseppet sem vagyok elfáradva, s különben hallgatás közben megpihenhetek.

Jól van, látom, hogy nem térhetek ki előled — persze csupa tréfából huzta-halasztotta, hogy annál kíváncsibbá tegye — tehát mindent elmondok:

— Fogarásról elindulva, Szt-Agothára 23-án érkeztem meg, hol pihenés nélkül hozzáálltam a puhatoláshoz. S itt kaptam az első nyomot, amelyen biztosan haladtam Segesvárig.

A mint Agothára megérkeztem, először is a korcsmákat vettem sorba, így tudtam meg Schuszter Mihály korcsmárostól, hogy a fogarasi hetivásár utáni napon, azaz 20-án délelőtt egy magas, szőke 35—40 év körüli ember tért be a korcsmájába, nagyon porosan s meglát-szott rajta, hogy nagy utat gyalogolhatott, mert nagyon ki volt fáradva. Reggelit kért s a reggeli elfogyasztása után arra kérte a korcsmárost, hogy szerezzen neki egy kocsit, a melyen Szebenbe mehessen. A korcsmában éppen jelenvolt Biris György ezt hallva, ajánlta magát, hogy ő elviszi. Ezen kapott az idegen és csakhamar megalkudtak s egy fél óra multán az idegen a Biris kocsiján hagyta el a falut. Magával vitt egy fehér vászonnal bevont kis kézi bőröndöt.

A korcsmáros leírása után azonnal tisztában voltam, hogy a leirt egyén nem lehet más, mint a mi keresett emberünk. Hogy tehát közelebbi adatot megtudhassak, a fuvaroshoz fordultam, kitől várakozásomon felül sikerült egyet-mást megtudnom. Nevezetesen azt, hogy az idegen, midőn kiérték a faluból, azt mondotta, hogy őt Segesvárra vigye, azt adván okul, hogy utközben jutott eszébe, hogy ott is dolga van.

A fuvaros persze örömmel egyezett bele ezen gyors változásba, annál inkább, mivel Segesvár sokkal közelebb van, mint Szeben.

Az utas biztatására meglehetősen gyors hajtással este ugy tiz óra tájra értek Segesvárra, s a Bárány-szálloda előtt állottak meg. Az utas leszállt és a korcsma helyiségbe ment, hol neki a kialkudott bért s azon felül még egy félliter bort is fizetett. A lovait az istállóba bekötötte s azután ismét visszatért az ivóba, hogy a félliter borát elfogyaszsa. Amint bement, mindjárt az ajtó mellett levő asztalnál foglalt helyet, s akkor látta, hogy az általa szál-

litott idegen egy magas barna kőrszakálu uriemberrel ül egy asztalnál s halkán társalognak.

Hallani csak annyit hallott a beszédjükből — s azt is csak akkor, midőn a nagy szakálu uri ember eltávozott s az ajtóból félhalkan vissza szólt, — hogy a szokott időben várja az oroszlánál.

Ő azután borait elfogyasztva, a korcsmából kiment s többet a dologról nem tud.

Képzelheted, hogy a szerzett értesülés után mi-ként égett a föld talpam alatt. S csak annyit időztem Szt.-Ágothán, míg neked a szolgálati jegyet elküldöttem. Annak megtörténtével magam is előfogatot véve, igyekeztem Segesvárra.

Ide érve, az őrmestert már nem találtam honn s így amint leszereltem, azonnal csak kardosan a puhatolás megejtése végett a városba mentem.

A Bárány-vendéglőben óvatos kérdezősködés után sikerült megtudnom, hogy a fuvaros által szállított s általunk keresett egyén nem más, mint egy tönkrement erzsébetvárosi kereskedő, Gergucz Ferencz. A másik pedig, a mi nek legjobban megörültem, Tóth Ferencz fehéregyházi földbirtokos volt, aki abban az időben, a midőn én mint csendőr szolgáltam, a segesvári őrsön pénzcsinálás gyanujában állott. Akkor azonban nem lehetett ellene fellépni, mert oly furfangos módon végezte dolgát, hogy nem lehetett hozzá férni, de most hiszem, hogy horogra kerül. Éppen azért nem tartóztattam le Gerguczot, holott tudom, hogy hol tartózkodik, mivel ez által akarom Tóthot is lépre csalni.

Az oroszlánál való találkozás felett kezdettem gondolkodni s azt hiszem, nem csalódom, ha azt állitom, hogy az nem lehet más, mint Segesvár és Fehéregyháza közt lévő orosz tábornoknak 1848—49-ben történt elestét jelölő emlé-koszlop talpazatán fekvő kőből kifaragott oroszlán.

Ezen feltevésemből kiindulva, elhatároztam, hogy ma éjjel az emlék-oszlop környékét megfigyelés alá veszem, azt hiszem, hogy ha ott valami gyanus dolog megy végbe, úgy még ma se késő, habár a tegnap este jobb lett volna.

Nagyon jó, hogy igyekeztél, legalább segítségemre leszel.

Most tehát mindent tudsz s így megbeszélhetjük a dolog végbe vitelét.

Ugyanis én már szereztem magamnak egy zekét és egy nagy báránybőr süveget, az a szándékom, hogy így magam elváltoztatva, oda lopódzom a Scariatin orosz tábornok elesét jelölő emlékoszlophoz s ott elbujva, kémlelődni fogok.

A te feladatod pedig az lesz, hogy 3 csendőrrel megszállod az erdő szélét, olyan formán, hogy ki légy terjeszkedve egészen az emlékoszlopot őrző őrlakásáig, hogy annak háza is megfigyelés alatt álljon. Én csak a Kropacseket viszem magammal 8-ra töltve, s ha esetleg szükségem van reátok, úgy hívni foglak. Arra vigyáz, hogy ha háromszor bagolyhuhogásához hasonló jelt hallasz, általad a csendőrök közt meghatározott jelre azonnal előnyomulj, minden fölösleges zaj mellőzésével.

Végre arra akarlak figyelmeztetni, hogy a kivonulás feltünést ne keltsen, úgy oszd be, hogy egy járőr előre menjen, s a város végén az erdő szélén elrejtőzve, tégedet bevárjon, míg te egy másik úton oda nem érsz.

Neuber őrsvezető óráját megnézve, figyelmeztette társát, hogy jó lesz készülődni s a csendőrökkel is felszereltetni, mert már tizre jár s ideje lesz elindulni.

Nagy Dénes őrsvezető egy kis negyedóra multán negyedmagával jelentkezett a nálánál rangban idősebb Neuber őrsvezetőnél, ki az óvatosságot minden egyes csendőrnek külön is lelkére kötötte s őket utba igazította.

Amint a járőr elvonult, előkereste az ő álruháját. A zekét magára öltötte s a kucsmát fejébe huzva, úgy nézett ki, mint egy valóságos falusi paraszt.

Midőn az őrsvezető ekként elkászolódozott, a fegyverét nyolczra töltve, kard és szurony nélkül a zeke alá vette, s ő maga is eltűnt az éjsötétjében.

Nagy őrsvezető az alatt csatlakozott az előre küldött járőrrel s a bokros helyen magukat fedezve, fel-

huzódtak az erdő szélére. A csendőröket akként osztotta be, hogy az emlékoszloptól egész az őr házáig az erdőszél megszállva legyen. Az őrsvezető megállapította a jelt, a melyre valamennyinek előnyomulnia kell, ha általa az adatni fog.

Alig foglalták el őrhelyüket, midőn egy egyén közeledő léptei lettek hallhatók, s a mint közelebb ért, kilehetett venni egy ember körvonalát. Aki az emlék-oszlop mellett elhaladó gyalogösvényen iparkodott előre.

Nagy őrsvezető jobban szemügyre véve a közeledőt, felismerte Neuber Ferencz bajtársát, daczára az álruhának.

A gyalog ösvényen közeledő idegen csakugyan Neuber őrsvezető volt, s midőn az emlék-oszlopot környező bokrokhoz ért, az ösvényről letérve, eltűnt azok között.

Miként hiuz a prédára, ugy vigyáztak a csendőrök minden levélzörrenésre. E néma csendben meg lehetett olvasni a segesvári várbeli óra ütését. Olvasgatták is hűségesen a tizenegyet, a tizenkettőt, anélkül, hogy valami elő adta volna magát. S már azt kezdték hinni, hogy kárba vesz a nagy apparátussal történt óvatos felvonulás.

A csüggedés korai volt, mert ¹/₄1 órakor a város felől léptek zaja lett hallható. Jobban figyelve, az éj csendjében két egyén lépését lehetett megkülönböztetni Neuber őrsvezető által használt gyalogösvényen.

Elképzelhetni a csendőrök örömét, a midőn a közeledő léptek zaját meghallották, meg voltak győződve, hogy munkájuk akad s feszült idegekkel várták a fejleményeket.

Az ismert gyalogösvényen csakugyan két egyén lépkedett az őrház irányába, az ut szűk volta miatt egymás után mentek. Az első, ki éppen az álruhába bujt őrsvezető lesállásánál állt meg, az utána jövőt is megállásra kényszeríté.

Az első halk hangon kérdé az őt követő egyént, hogy tudja-e a mai jelszót, — ugymond — ő a nap folyamán nem találkozott a főnökkel.

A kérdezett igennel felelt, s oda hajlott az előbb szóló füléhez és valamit sugott.

Erre amaz felkiált: Mi a patvar, bátorság a mai jelszó, hát mindennap másikat adnak ki? Hisz ez valóságos katona-élet. Mondhatom, a főnök nagyon is jól csinálja. Na de kell is, mert különben a kopók a nyakunkra jönnének.

— Psz! Ugyan tartsa már a száját, vagy lassabban beszéljen, s kivált a jelszót ne hangoztassa — inté a fecsegőt eollégája — meg kell gondolni, hogy az erdőnek szeme, a falnak pedig füle lehet.

— Ej! Ne lásson mindig rémképeket. Ki hallhatná meg beszédünket? Talán az oroszlán, vagy az itt tanyázó baglyok és denevérek lesznek árulóink.

Pedig ha tudta volna, hogy alig másfél lépésre tőlük az oroszlán mellett egy tigris is meg van lapulva, s ugrásra készen leselkedik prédájára.

— Noneczivakodjunk — iparkodott a kevésbé elővigyázó az ötkorholót megengesztelni — remélem nem haragszik?

— Dehogy! ösmerem már a maga természetét, hogy egy kissé könnyü nyelvű, azért jó gyerek, csak óvatosabb legyen.

— Jobb lesz, ha egy kissé gyorsabban lépkedünk, mert nekem még sok dolgom van. Nevezetesen a főnök ma később jön a rendesnél így engem bizott meg a dolog rendezésével.

Beszéltek még valamit, de azt már menés közben a szél elkapdosta, s abból nem lehetett megérteni semmit, csak azt látta az őrsvezető, hogy az őrháznál valakivel beszélve, abban eltűnnek.

A két egyén eltávozása után mintegy negyedórára, felemelkedik egy alak az oroszlán mellől, s kimért léptekkel távozik azon irányban, a mely irányba a két idegen eltűnt.

Neuber őrsvezető — mert a bátran lépkedő ő volt — a mint az őr háza elé ért, tapasztalta, hogy őr áll az ajtó előtt, ki őt megpillantva, feléje közeledett. Neuber összeszedte magát, hideg vérrel ment az őrnek szembe, s az előzetes kérdés után a jelszót megmondva, egy pár lé-

pést tett a ház felé, midőn eszébe jutott valami, s visszafordulva, az őrtől kérde, hogy a főnök megjelent-e már és hányan vannak összegyűlve?

Az őr mit sem gyanítva, felelé, hogy a főnök még nincs itt, lent pedig már négyen vannak.

Az őrsvezető további kérdéssel gyanút nem akarván kelteni, megfordult, s belépett a konyhaajtón. Ez volt a legveszélyesebb lépés, feltéve, hogy a társak közül a konyhában lett volna valaki, a ki őt felismerve, azonnal ártalmatlanná tehetné volna, de szerencsére nem úgy ütött ki. Az őrsvezető különben ismerős volt az őrnök lakásával kívül-belül, s tudta, hogy a gazemberek a pineze helyiséget használják fel gyűlőhelyükül, ezt következtette az őr „lent“ szavából.

A konyhában egész sötétség uralkodott, úgy, hogy elő kellett venni a magával vitt tolvajlámpást, minek világításánál a legnagyobb óvatossággal körül tekintett, de a pinezelejáratot a konyhában nem találta, pedig tudtával ott volt. Megnézte a szobát, hol az őrnök neje mit sem gyanítva aludt, de a lejáratot itt sem fedezte fel. Vissza tért tehát a konyhába s a pinezelejárátának rejtélyén kezdett gondolkodni. Gyanította, hogy furfang van a dologban és hogy lejáratnak kell lenni, de hogy hol? Ez volt a talány, mit azonban a véletlen megoldott.

Keresgélés közben az őrsvezető több ízben elhaladt a sütőkemence előtt. Egy ily alkalommal azt észlelte, hogy annak üregéből beszéd hallatszik ki. Jobban figyelve, rájött, hogy a hangok csakugyan a sütőkemence öbléből erednek.

Ezen felfedezés alapján a sütőkemenczét s annak belsejét beható vizsga alá vette. Most tapasztalta — ami eddig fel sem tűnt — hogy a kemenczeszája nagyobb a kelletnél és hogy az ajtója nincs oda támasztva mint rendesen, hanem mellette van letéve.

A sütőkemence külső vizsgálása után következett a belsejének át tekintése.

Alig tekintett be a kemenceze nyílásán annak üregébe, már is majdnem felkiáltott örömeiben. A sütőkemenceze üregének közepe táján egy csapó-ajtó volt felnyitva, ami jelölte a gazemberek által használt lejáratot.

Most tehát meg volt a lejárát, de ez még az őrsvezető tudvágyát nem elégítette ki, miért is óvatosan leguggolt és a kemenceze üregébe bekuszott. Benn lévén, tapasztalta, hogy az nem is olyan alacsony, mint ahogy kinézett, mert egy ember kissé meghajolva eljuthatott a lejárathoz. A csapóajtóig kúszva, egy meglehetősen széles és meredek lépcsőt fedezett fel, a mely egy ajtónál végződött. A lépcső elégséges széles volt arra, hogy egy ember kényelmesen, esetleg kettő is lejuthasson egy kis ügyesség mellett.

Az őrsvezető a látottak után vissza tért a honyhába, s azon törte fejét, hogy mikép lenne legkönnyebb a künn álló őrt ártalmatlanná tenni, s így átvéve annak szerepét, a főnököt kelepezébe juttatni, hogy azután az összesnek elfogatása eszközölhető legyen.

Eszébe jutott, hogy keresgélés közben több zsákot látott a konyha egyik sarkában felhalmozva, felkereste e helyet s a zsákok közül egyet magához véve, a konyha ajtóhoz ment s a kuleslyukon kitekintett. Látta, hogy az őr háttal áll az ajtó felé s éppen pipájának megtömésével van elfoglalva. Ezt tehát ki kellett aknázni, miért is az őrsvezető az ajtót óvatosan és nesztelenül kinyitotta és a zsákot villámgyorsan az őr fejére húzta, kit egyidejűleg hatalmas testi erejével a földre nyomott; megadván a jelt, az elősiető őrsvezető segítségével megbilincseltek s az erdő sűrűjében felügyelet alá helyezték.

Neuber őrsvezető a csendőröket részben a ház mellett, részben pedig a konyhában helyezte el, ő maga pedig át véve az őr szerepét, kiállt a ház elé, várva a főnök megérkezését, mivel már egy óra éjjel után elmúlt s így megjelenése minden perczben várható volt. Az őrsvezető a főnöktől akarta meg tudni, hogy vajjon a pinczének van-e

más kijárata az ismerten kívül, a mit esetleg egérutnak használhatnának.

A főnök nem váratott soká magára, csakhamar léptek zaja árulta el gyors közeledtét.

Az ál-őr, ki a közeledőben azonnal felismerte Tóth földbirtokost, illetve a főnököt, az ajtó előtt állást foglalt s midőn a jövevény egész közel ért, tőle — a banda szokásához hiven — a jelszót követelte.

A herkules termetű bandafőnök az őt feltartóztató őrt szemügyre véve, kétesen mérte végig, de annak daczára a jelszót megmondva, el akart haladni mellette, hogy minél előbb a társak között találhassa magát.

Ezen szándékában az őr által ismételten meggátoltatott, mert a jelszó bemondása után a főnököt újból feltartóztatván, a következő szavakat intézte hozzá.

Uram! az éjjel megakarnak lepni. Ugy tudom, hogy a csendőrök már nyomon vannak. Rajtaütés esetén jó lesz a másik kijáratot használni.

A főnök ezeket hallván, körül tekintett, mintha már is attól tartana, hogy megrohanják. Egész felindultan kérde, hogy honnan tudja mindezt. S minő más kijáratról beszél, hisz tudja, hogy a felső kijáraton kívül más nincs. Vagy talán elment az esze s csak tréfa akar lenni. Ezzel közelebb lépett az állítólagos őrhöz. De alig pillantott annak arczába, már is, mintha mérges kigyóra lépett volna, úgy kapta vissza lépésre emelt lábát s meglepetve kiáltott fel, hiszen te nem is vagy a mi embe . . . s jobb kezét a zsebébe mélyesztette, úgy látszott, hogy forgópisztolyt akart előrántani.

Ezen szándékát az őrsvezető kitalálván, hatalmas erejének felhasználásával gyors mozdulattal reávetette magát s egyik kezével torkát, a másikkal pedig a zsebbe mélyesztett jobb kezét ragadta meg. Mind ez oly gyorsan ment, hogy a különben nagy testi erejű főnök magához sem tért egyik meglepetéséből, mikor már a másikba esett.

Meglepte az állítólagos őr gyors támadása, de midőn a másik őrsvezetőt megpillantotta, tökéletesen megbénult, oly

hatással volt reá nézve a kakastollas kalap, csak akkor tért magához, midőn keze, lába össze volt bilincselve s egy bokor tövében találta magát csendőri őrizet alatt.

A második fogás lezajlása után mindkét letartóztatottnak zsebei ki lettek kutatva.

A főnöktől egy 6 lövetű töltött forgópisztoly, egy magas bőrbe kötött nehéz csomó és egynehány jelentéktelen tárgy koboztatott el, míg az őrnél egy 6 lövetű forgópisztoly találtatott, mely tárgyak a csendőr őrizetére bizattak.

Az egyik jómadár meg lévén, még hátra volt négy czinkostársa. Ezek elfogatására egy kis haditervet kellett kidolgozni, tudva azt, hogy valamennyi forgópisztolylyal van ellátva s azt esetleg használni is fogják.

Neuber őrsvezető Nagy Dénes bajtársával a konyhába vissza tért a terv megbeszélése végett.

Alig fogtak a tanácskozáshoz, már is megzavartatott, ugyanis Neuber észre vette, hogy a sütő kemence felől lépcső nyikorgásnak zaja lett hallható s alig mult el a nyikorgás, már is megjelent egy fej a kemence nyillásán, mit egy férfi test követett. Az ajtót kinyitva, úgy látszik, az udvarra iparkodott s már kint is volt az egyik lábával, midőn a két őrsvezető megfogta s az ajtón kitette, olyan formán, hogy a lába sem érte a földet, míg azok le nem tették az udvar egy félreeső részén.

Ideje is volt a szerencsétlent letenni, mert már a hideg is kilelte félelmében, nem tudva, hogy ki fogta meg és ki viszi a levegőben. Az ipsze azt gondolhatta, hogy az ördögök kezébe került s eladott lelkét már is viszik a gyehenna-tűzre.

Szinte megnyugodni látszék, midőn a csendőröket látta maga körül s az előbbeni jelenet úgy meghatotta, hogy a hozzá intézett kérdésekre vonakodás nélkül felelt. Elmondotta, hogy lent még hárman vannak és hogy mindegyiknél forgópisztoly van. Megjegyezte, hogy a pisztolyok nincsenek a tulajdonosainál, hanem mindjárt, az ajtó mögött lévő kis asztalkán állnak lövésre készen.

Ő azért jött fel, megnézni, hogy a főnök jön-e már.

A két őrsvezető megnyugtatta a még mindig reszkető delievenst s daczára reszketésének, gyöngéden megbilineselték és még gyöngédebb felügyelet alá vették.

A két altiszt a konyhába vissza térve — időközben Neuber őrsvezető a zekét és kucsmát a rajta lévő zubbonyral és sapkával eserélte föl — az ott lévő esendőrrel elhatározták a leszállást és pedig oly formán, hogy a két őrsvezető egymásba kapaszkodva egyszerre lépve igyekeznek elérni a pincebe vezető ajtót, a esendőr pedig nyomban követi őket.

Ugy határozták el, hogy Neuber őrsvezető, a mint az ajtóhoz ér, hátra vágja s ő maga az asztalon levő forgópisztolyoktól vágja el a gazemberek útját, míg a másik őrsvezető és az időközben megérkező esendőr készen tartott fegyverrel féken tartják őket mindaddig, míg magukat meg nem adva, a bilineseléssel készen lesznek.

Az elhatározást tett követte. Mindhárman bemásztak a kemence üregébe, leghátul a esendőr ment, kinél a bilincs-készülék már keznél volt.

A két őrsvezető a lépcső első fokára lépve, tapasztalta, hogy a lemenés nem fog nehézségbe ütközni, mivel a lejárát kettőjüknek elég tágas volt.

Ezen lépéssel a legváltóságosabb utra indultak. Meggondolva, hogy ha a lent dolgozó három gazember valamelyikének — a lépéseket hallva — eszébe jut az ajtót feltárni s meggyőződést szerezni, hogy ki közeledik, úgy menthetlenül el vesztek, mert a lent lévők fegyvert ragadnak s a két őrsvezetőt, esetleg még a esendőrt is lelövik a nélkül, hogy azok még csak egy lövést is tehetnének eme szűk helyen. Szerencséjükre ez nem következett be, habár erre úgy a két őrsvezető, mint a esendőr el volt készülve s e gondolattal már a leszállásnál leszámoltak s mivel megvoltak győződve, hogy azon szűk helyen a hosszú-fegyvert nem használhatnák, tehát magukhoz vették a három gazembertől elvett s élesre töltött forgópisztolyt.

Továbbá a leszállást némileg fedezte a hátul maradt esendőr, amire azonban nagyon keveset lehetett volna számítani, tekintetbe véve, hogy fegyverének sikeres használatát gátolta volna az előtte álló két őrsvezető.

Leginkább biztak az Isten pártfogásában, ki az ily elszánt katonát oltalma és védő szárnyai alá veszi.

Bizonyította ez alkalom is azon mondás valóságát, hogy „ki Isten nevével kezdi munkáját, azt siker koronázza.“ Ugy is történt, mert a midőn Neuber őrsvezető az ajtót gyorsan feltárta s azon úgy ő, mint Nagy gyorsan beugrott és készen tartott fegyverrel állást foglaltak, a pinczében levő három gazembernek nem jutott eszébe a esendőröknek ellenszegülni. Igaz, a esendőrök váratlan megjelenése annyira megbénította gondolkodási tehetségüket, hogy önként hagyták magukat az őrsvezetőket nyomban követő esendőr által megbilincselni.

Mikor később magukhoz tértek, saját mondásuk szerint, a lépeső nyikorgását hallották s azt is ki kivették, hogy két egyén jön lefelé. De egész nyugodtan várták a közeledőket, mivel azt gyanították, hogy a főnök a társukkal egyetemben jön.

Arra, hogy esendőrök jönnének, nem is gondoltak, annál meglepőbb volt tehát azok megjelenése.

Neuber őrsvezető a esendőrt előre küldötte, hogy a kijáratot eláltja, míg Nagy őrsvezető elől s a három letartóztatott utána megkezdették a felvonulást, mit hátul Neuber őrsvezető rekesztett be.

Eként felérve, most már a banda összes tagjai, — az őrnök nejét is bele értve — egy csoportba, illetve egy sorba hasra fektetve 3 esendőr felügyeletére bizattak, az őrsvezetők pedig ismét leszálltak a pincze-helyiségbe.

Most nézték körül magukat, hogy tulajdonkép minő fogást csináltak.

Megvoltak elégedve magukkal, mert ilyen berendezett műhelyt még nem láttak. Hasonlított egy kisszerű pénzverdéhez.

Volt ott egy ezüst forintos előállításához való prés s igen sok kész hamisítvány, valamint még el nem készített igen sok kellékek.

Hogy azonban rendesen menjen minden, egyik őrsvezető (Nagy) az asztathoz ült s tinta és pennával várta a jegyzendőket. Neuber őrsvezető sorra menvén, egyenként diktálta az elkobozandó tárgyakat.

Előtaláltatott s elkoboztatott: egy 50 frtos és egy 10 frtos bankóprés, bankjegyek s egy prés az egy ezüstforintos utánzat gyártására. Továbbá találtatott több kőmetszvény 10 frtos és 50 frtos rajzokkal.

Találtatott egy szekrényben 500 frt valódi és 2000 frt hamis 10 és 50 frtos papirpénz, számos festékes üveg, több kő- és horgonylemez.

Végül talált az őrsvezető egy lisztát, a minnek jobban megörült, mint a talált pénzeknek. A lisztában azok nevei voltak feltüntetve, a kik helyben és vidéken a hamis pénz forgalomba hozatalából éltek. Az őrsvezető talált oly nevet is feljegyezve, hogy egyike a legtekintélyesebb gazdáknak, a kiről ilyesmit még álmában sem merne a csendőr feltételezni. Ez annál is inkább értékkel bírt az őrsvezető előtt, mivel ennek birtokában sok ember, ki eddig köztisztelenben állott s gazdag ember módjára élt, hullajtja le álczáját.

A két őrsvezető a már összehalmozott dolgokat két zsákba rakva a konyhába felcipeltette.

Ekkor az őrsvezető egyik csendőrt Fehér-Egyházára küldötte két előfogat kirendelése végett.

Az elküldött csendőr csakhamar a két előfogattal vissza tért.

Az előfogat elő állt s arra a két zsákba rakott elkobozott tárgyakat lettek felrakva. Most következtek a letartóztatottak, ezek hármásával a fűző lánczczal egymáshoz köttettek, nehogy utközben leugorva, a hány annyi felé szaladjon. A ház őrizetére, míg az előljáróság gondoskodik, egy csendőr vissza hagyatott, míg az összes letartóztatottak a csendőrök fedezete mellett elindultak Segesvárra, hova reggel 5 órakor érkeztek meg.

S mivel az éj folyamán az őrmester is haza tért, a bevonult őrsvezetőket az fogadta s igazán elvult képedve e nagy szabásu eredmény láttára.

Neuber az egész dolgot röviden elbeszélte az őrmesternek s egyben jelentette, hogy ő vissza megy Fehér-Egyházára a szükséges nyomozás megejtése végett.

Ott megérkezve, egy községi közeggel Fehér-Egyházán lakó Tóth József földbirtokos lakására ment, hol annak nejét találta.

Neuber őrsvezető megmondván, hogy mi járatban van, kérdezte, hogy férje jelenleg hol van.

Az asszony oda nyilatkozott, hogy jelenlegi holtartózkodását nem tudja s maga is csudálkozik azon, hogy még nem jött haza.

Éjjel rendesen elszokott menni hazulról, de éjfél után 2—3 órakor haza tér. Ilyenkor a mezőn van, hol a vetést őrző embereket, hol a pásztorokat, kondásokat, hol pedig a csőszöket őrizi ellen, nehogy kárt tegyenek.

Az őrsvezető ezek után kijelenté, hogy kénytelen házkutatást elő venni.

Az asszony persze megijedt, de azért vonakodás nélkül adta meg az engedélyt.

A házkutatás megtörténte után — a mely eredmény nélkül folyt le — az őrsvezető Tóthnének meg mondotta, hogy férje az éjjel pénzhamisítás végett le lett tartóztatva s azzal a segesvári őrsön beszélhet.

A szegény asszony férjének ezen üzelméről mitsem tudva, ugy hatott reá az őrsvezető közlése, mintha villám ütötte volna le. Az őrsvezető eltávozása után az asszony össze esett s dolgot adott a cselédeknek, mig magához birták téríteni.

Midőn magához tért, első dolga volt befogatni s Segesvárra hajtatott, hol több tekintélyes ügyvédet kért fel férje ügyének támogatására.

Neuber őrsvezető Tóth földbirtokosnál tartott házkutatás után Segesvárra bevonult, hol azóta a kikérdezés javában folyt.

Boér János őrmester, a segesvári őrsparancsnok, valamennyi letartóztatotton alapos személymotosztást fogatatosított.

Ennek megtörténte után elővezettette Tóth József főnöknek titulált fehéregyházi földbirtokost, ki a hozzá intézett kérdésekre kinyilatkoztatta, hogy ő a csendőrségnek semmit sem fog bmondani s majd megfelel tettéért a bíróság előtt. Látván az őrmester, hogy csakugyan konykul hallgat s tőle megtudni semmit sem lehet, tehát elvezetteté. S helyébe a fogarasi hetivásárban megfordult egyén hozatott elő, kinek jobb kezénél a kis újj csakugyan hiányzott.

Ez a hozzá intézett kérdésekre előadta, hogy ő Gergutz Ferencz, a volt erzsébetvárosi kereskedő. A mult év végén az üzletével megbukván, kereset nélkül állott a világban a nejével és három gyermekével. Helyben állást nem kapott s ezért ez év elején Segesvárra jött s itt is állást keresett, de sehol sem talált.

Ez ugy elkiseritette, hogy czél nélkül bolyongott egy darabig a városban össze-vissza, mig egyszer csak a promenádban találta magát. Az első kínálkozó padra leült s gondokba merülve, a jövő sorsáról gondolkodott, amidőn egy magos nagy szakálu uri ember melléje telepedve, beszédbe elegyedett vele. Ő azután elbeszélte élete történetét elejétől végig.

Tóth, mert ő volt, ugy látszott, megsajnálta (akkor ugy gondolta), mert kivette bugyellárisát s abból egy ötöst adott a szerencsétlen embernek. Midőn eltávoztak, meghagyta, hogy ő fog egy alkalmas állást szerezni s e végből holnap este fél tiz órakor legyen ugyanazon helyen s akkor megfogják beszélni a feltételeket.

Az idegen urnak, kinek nevét még akkor sem tudta, megígérte, hogy elfog jönni. El is ment s az idegen pontosan meg is jelent.

Ekkor adta elő azon állást, a mire őt alkalmazni akarta. Ő persze azonnal tudta, hogy kivel van dolga, de nem törődött vele, annyira el volt

keseredve. Egyedüli vágya csak az az átkozott pénz volt: úgy számította, hogy egy pár év alatt szed össze annyit, hogy újból nyithat egy kis kereskedést.

Lelkét tehát az ördögnek ajánlva, beleegyezett s még az nap éjjel 12 órakor Tóthtal azon helyre ment, hol a pénzverde volt, a honnan az éjjel elhoztak.

Itt azután Tóth előadta, hogy ők, a mint látja, pénzcsinálással foglalkoznak s épp most kerestek egy oly ügyes egyént, aki a hamis pénzzel utazna vásárról-vásárra s azt igyekezne jóval becserélni. Ezen foglalkozás után kapta a fél hasznot.

Az ott működők közül akkor nem ismert senkit. Később azonban személyesen megismerte őket, de a nevöket nem tudja. Annál inkább, mivel ő egy János nevű társával többnyire uton volt. Azt gyanítja, hogy társa, ki már régebb idő óta tagja ezen bandának, jobban fogja ismerni a banda tagjait.

A banda ezen tagja az iránt lett még kérdőre vonva, hogy miért viselt Fogarason parasztos ruhát és miért akart Szeben felé menni.

Erre vonatkozólag előadta, hogy a szebenvidéki vi-seletnek megfelelő ruhát azért vette magára és azért mondta Szt.-Ágothán, hogy Szebenbe akar menni, hogy ez által az esetleg utána induló nyomozó járőrt tévutra vezesse.

A bőröndöt a ruhával együtt egy járőr az általa megjelölt lakáson tartott házkutatás után az őrsre be-szállította.

Evvel végezvén, előhozatott a Gergutz által Jánosnak titulált egyén, ki a hozzá intézett kérdésekre elő adta, hogy őtet Scheinkopf Jánosnak hívják és segesvári illető-ségű, nős, mestersége takács. Ezelőtt másfél évvel őt is Tóth kerítette hálójába, busás jövedelmet biztosítva; ami azonban nem vágott be. Ő engedve a rábeszélésnek, be-adta derekát és tagja lett a pénzhamisító bandának, tényleg azonban részt nem vett a pénzcsinálásban, mivel ő és Gergutz többnyire uton voltak.

A vele együtt letartóztatottakat mind ismeri.

Köztük van Tóth a fehéregyházi földbirtokos, ki mint főnök és intéző, működött a bandában, azután Kalapos György szolgabirósági irnok, ki a szolgabiróságnál esetleg a bandát veszélyeztető intézkedést a tagok tudomására hozta. Kötelessége volt, mint iktatónak, az oly átiratokat, jelentéseket, a mely a banda működésére, illetve hamisítására vonatkoztak, megsemmisíteni.

Ezen állítás valódiságát igazolta az, hogy a személymotozás alkalmával csakugyan vétetett el a nevezett irnoktól Héges községnek egy ilyen értelmű hivatatalos feljelentése.

Scheinkopf végül előadta, hogy a letartóztatottak között az ötödik Deutsch Mihály ugyancsak segesvári illetőségű, volt nyomdász és lithographus, Ez volt a művezető, ez eszközölte a pénzgyártást. Ez igazította a gépezetet s az abban elhelyezett egyes kő- és horganyplatnikat.

Deutsch körülbelül már két éve működik a bandánál.

Az éjjeli őrsre és nejére csak annyit tud, hogy azért meg volt fizetve, a miért a helyiséget át engedte és az éjjeli őrködésért külön díjazásban részesült.

Az asszonynak közvetlenül nem volt tudomása az egész egyezségről, ha mégis tudott a pénzében történetek felől, azt csak közvetve, illetve férjétől tudhatta meg.

A második egyénnek terjedelmes vallomása után a többi czinkostársak lettek egyenként elővezetve, kik az esetet többé-kevésbé elmondottak szerint adták elő.

Valamennyi azt vallotta, hogy a főkolompos és főnök Tóth volt.

Trifu Pável éjjeli őr vallomását még azzal tetézte, hogy bemondotta, miszerint Tóth sok ígéretes és hitegetéssel vette reá, hogy pénzét átengedje s hogy ő (az őr) mint ahhoz értő, át is alakítsa,

Ezen mánkáért és az átengedett pénzehelyiségért egyszerre 500 forintot kapott. Az éjjeli őrködésért pedig havonta 30 frt fizetése volt.

A felesége a dolgról csak annyit tud, a mit ő megmondott neki s az különben egészen ártatlan.

Az összes elfogottak arra nézve lettek kikérdezve, hogy a töltött forgópisztolyal mi ezéljük volt, azt miért hordották maguknál?

Valamennyi — Tóth kivételével — egyhangulag azt adta elő, hogy a töltött forgópisztolyokat a főnök (Tóth) vette s osztotta ki közöttük azon utasítással, hogy ha munka közben valaki meglepné, a fegyvert okvetlen használni kell. Jelszó volt: „inkább más kettő, mint közülünk egy.“

A pénzhamisító banda letartóztatott működő tagjai eként vallomásaikat bevégezvén, róluk tényvázlat szerkesztetett s a talált bűnjelekkel együtt a segesvári járásbiróságnak átadattak.

A banda rejtett főkjából előkerült listában feljegyzett hamis pénzforgalomba hozó egyének részint más őrsbeli esendőrök által, részint pedig a segesvári őrs által, kik bűnjelekkel találtattak mintegy 20 egyén lett még utólagosan letartóztatva,

A kihallgatás alkalmával kiderült még egy rablás, három betörés és két lopás s végre egy orgazdaság büntette.

Kik azután tényvázlat mellett utólagosan ugyancsak a segesvári járásbiróságnak adattak át.

Honnan az elővizsgálat megejtése után az erzsébetvárosi kir. törvényszékhez vándoroltak. Itt lett kimondva fejükre a megérdemelt büntetés.

Ezen észszerű, tapintatos, körültekintő és önfeláldozással párosult nyomozást vezető két őrsvezető, valamint az őket hathatósan támogató esendőrök is igen szép kitüntetésben részesültek.

A két őrsvezetőnek azonban legnagyobb kitüntetés a felkük megnyugvásában volt. Tudva, hogy esküvel fogadott kötelességüket hiven s ezáltal a közbiztonságnak, illetve a nagy közönségnek üdvös szolgálatot teljesített. Ez a legszebb kitüntetés. Ez az ugynevezett katonai erény, a mely minden esendőrben megvan, csak fejleszteni kell.

Megfigyelő szolgálat eredménye.

Magyarországon százados szokása a kath. szentegyházaknak, hogy templomai védszentjének nevenapját nagy lakodalmazással üli meg.

Ezek búcsú-napok. Ilyenkor összegyűlnek a szomszédos községekből a jó ismerősök s minden háznak megvan a maga vendége. Van azután eszem-iszom, megdaráidó s ha a vendéglátó házigazdánál tele szítták magukat borral vagy pálinkával, akkor felkeresik a mulatóhelyeket, czivódásba elegyednek s a vigalom kölcsönös fejbeveréssel végződik. Visszaemlékezésül a kedélyes búcsúra, hol a vendég, hol meg a gazda viseli a hatalmas dáridó kék feltjait — ha ugyan a kék feltokkal beérik — s nagy idő kell, míg a mánort kiheverik.

Ily búcsú volt Ozorán 1891. október hó 15-én. Ez alkalommal sokkal több búcsús nép gyűlt össze, mint az előbbi években, mert nemcsak minden ház, de a korcsmák is tele voltak mulató vendégekkel s csak úgy szólt a zene minden felé.

Hogy a mulatozóknak azonban verekedő kedvük féken tartassék, a csendőrség is kivonult, nagyon természetes, hogy nem boros üveggel, hanem jó fegyverrel kezükben s kötelességükhöz hiven őrködtek a mulatozók testi épségük fölött.

A jelen volt öt csendőrt a sásdi őrs derék paracsnoka Miklós Péter őrmester vezényelte. A csapat ketteisével portyázott a község különböző részein. Az őrmester Hirman János csendőrrel éppen a nagy korcsma előtt haladt el, a midőn Kis Sándor Varga községi kisbíró lé-

lépett ki annak ajtaján s szerencsés jónapot kívánva, elakart mellette haladni, de az őrmester, mivel megakart tudni egyetmást a bent történetekről, feltartóztatta és szoba elegyedett vele.

Ej, de nagyon siet, Sándor gazda. Hát már meg elégette a mulatozást? Pedig amint hallom, bent még javában folyik a mulatozás. De ni ni, mintha a Gondos András hangját hallanám. Ő is itt van a búcsún?

Itt ám, adta ez vissza a szót, de csak látná az őrmester ur, hogy miképp mulat. A cigányok is neki húzzák s én sem tudtam addig megmenekülni tőle, míg egy félliter bort megnem ittam a kontójára. Ugy látszik, van nála apróköltség szépen, mert a cigányoknak is csak úgy szórja a forintosokat; ő maga meg úgy iszik, mint a kefekötő.

A kishíró még egy pár megjegyzést tett a bent mulatozókra s a járőrtől elkészönve távozott.

Az őrmester a hallottak felett gondolkodni kezdett. Ismerte a kanászt s azt disznó lopás gyanuja miatt megfigyelés alatt is tartotta. Azt biztosan tudta, hogy a saját pénzéből nem mulathatna, mert a fizetése oly kevés, hogy abból nem telnék a mulatozásra s ha mégis oly nagyon dárídózik, úgy a pénzhez nem megengedett uton jutott.

Az őrmester azért is fogta gyanu alá Gondos Andrást, mert a nyáron két bojtárt is tartott, holott a dolgát egymaga is elvégezhette volna. Alaposnak tetszett a föltevés, hogy ezeket is gonosz üzelveire használta. Szándékába vette hogy utána jár annak, mennyit költött a duhaj kanász.

Amint a nép elesenedesedett, az őrmester a kőrös-márostól megtudta, hogy Gonnos az elfogyasztott bor és sörért 20 fitot fizetett, a cigányoknak pedig 15 forintot adott; ez oly összeg volt, a mely szegényes fizetéséből semmi esetre sem telhelett s így még jobban gyökeret vert az őrmesterben azon gyanu, hogy az elmulatott pénz csakis bűnös uton jöhetett a kanász birtokába.

Az sem kerülte el az őrmester figyelmét, hogy a Gondos volí bojtárjai: Csek János és Horváth József a falu különböző koresmáiban szintén derekasan fogyasztották a bort.

Tehát ezeknek is telt a mulatozásra; de hogy a pénzt hol szerezték, azt még homály fődte.

E homály eloszlatása és a furfangos gazemberek le-
 álcázása volt főcélja az őrmesternek.

A három jómadár mind eddig oly hozzáférhetetlenek voltak s oly furfanggal végezték dolgukat, hogy reájuk bizonyítani nem lehetett semmit, daczára annak, hogy éber megfigyelés alatt állottak. Sertéslopás gyanujában Gondos ugyan már két izben volt letartóztatva, de mindannyiszor sikerült magát tisztára mosni s kieszközölni felmentését.

Ily furfangos gazemberrel szemben tehát a legnagyobb óvatosságra volt szükség, ha eredményhez akart jutni, bizonyítékokkal kellett fellépni ellene. E bizonyítékokhoz vezető utat az őrmester a búcsú alkalmaival vélte feltalálni.

Az őrmester melegeben akarván a dologhoz fogni, másnap, azaz október hó 16-án ugyancsak Hirman János esendőrrel a nyomozást megkezdette. Először is Varjas községbe ment. Ugy számított, hogy ha a kanászok lopott sertést adtak el, ugy azt csak a közeli hetivásárt tartó községben tehették. Nem is csalódott. Szándéka volt a közelmúltban megtartott sertés piac jegyzékét megtekinteni, a melyben az eladók és vevők neveik lesznek bevezetve; de még jóformán be sem ért a községbe, a midőn a véletlen segítségére jött s a járőrnek némi fonalat adott a kezébe. Ugyanis a község végén levő koresmánál az őrmester megállapodott s a koresmárostól egy pohár vizet kért, a mit az készségesen hozott is s amint átnyujtotta, az amugy is bőbeszédű koresmárosnak elkezdett a nyelve pörögni.

— Nagy búcsú volt, ugy-e őrmester ur? Volt-e verekedés? De mit is kérdezem, hisz tudom, hogy ott voltak az urak;

már pedig, ha csendőrt látnak, akkor nincs kedvök verekedni. Bár csak itt lettek volna az este, mert a búcsúk a mit Ozorán elmulasztottak, nálam akarták pótolni. Gondos kanász bele kötött János szomszédomba s ha közbe nem lépek, egymás fejét verték volna be.

A Gondos névnek hallatára az őrmester figyelni kezdett s hogy többet is megtudhasson, a korcsmárost beszédre ösztökélte.

— Hihetetlen — mondá az őrmester — hogy Gondos itt is ivott volna, hisz a búcsúban minden pénzét elköltötte.

— Már pedig nem hihetetlen, mert nálam 4 frt 65 kr. czechet fizetett ki jó pénzzel. De lehetett is neki, mert a búcsú előtti héten adott el 3 drb sertést. Ezek árát 75 frttal előttem fizette ki Kormos Pista.

— Mindjárt gondoltam, hogy eladta a sertéseit — felelé az őrmester — s be sem várva a szószátyár korcsmáros további fejtegetését, tőle elköszönt s a községi előljáráshoz ment. A bírótól a vásárjegyzéket előkérte s csakugyan kitünt, hogy Gondos 3 drb sertést adott el Kormos Istvánnak. Az őrmester a járlatok számát följegyezte azon czélból, hogy Varga községben meggyőződhessek, hogy mily alapon lettek kiállítva.

A járőr nevezett községbe az nap este 10 óra után megérkezett s a községi bíróhoz betérve, mint rendesen, közönyös dolgokról kezdettek beszélgetni. Diskurálás közben az őrmester a sertésforgalomra tért át, kérte a bírót, hogy a járlatok főkönyvét mutatná meg, úgy mond, szeretné látni, minő sertésforgalma van a községnek. A bíró azt elő adta, de meglátszott rajta, hogy ezt nem szívesen tette, fel is tünt az őrmesternek és átható tekintettel szögezte szemeit a bíró arczára, a melyről ijedelmet lehetett leolvasni.

A jegyzékből kikereste a marhalevelek számát s meggyőződött, hogy az eladott jószág ugy lett beírva, mint a kanász saját nevelésü állatai. A leletről mit sem szólva, kérdé a bírótól, hogy Gondosnak van-e még sertése. A bíró igennel

felelt. Így tehát tisztában volt az őrmester, hogy a kanász nem igaz uton járt; mert ha neki jelenleg is van sertése, úgy lopottakat adhatott el vagy ha csakugyan a saját nevelésü sertéseit adta el, úgy a meglévők lopottak lehetnek. A biró gyanus viselkedése arra a feltevésre hagyott következtetni, hogy ő is rudas a dologban; fel is tette magában az őrmester, hogy szemmel tartja.

A gyanuokok alapján megakarván győződni a dolog mikénti állásáról, illetve megakarta nézni, vajjon Gondosnak van-e sertése s ha van, miként néznek ki és hogy csakugyan saját nevelésü állatjait adta-e el. Meggyőződést szerezni nem volt nehéz, mivel az őrmester Gondos sertéseit többször látta s így azokat jól ismerte.

Ebből kifolyólag felszólította a birót, hogy kísérje őt a Gondos lakására, mire az látszólag késznek nyilatkozott az indulásra, habár arczáról azt lehetett leolvasni, hogy nem a legszivesebben teszi s csakhamar utban voltak a nevezett kanász lakása felé. Utközben a diskurzus közönyös dolgokról folyt, de a biró méléző feleletei arra mutattak, hogy a maga dolgával van elfoglalva s ki is tört belőle, mert egy kis idő multán a kanászra terelte beszédet s kérdé:

— Talán valami gyanuja van az őrmester urnak erre a mi kanászunkra? — Mohón várta a feleletet.

— Dehogyan van, biró uram — felelé az őrmester — csak a bojtárja felől akarok valamit megtudni.

Ezen feleletben, úgy látszott, hogy a biró belenyugodott, mert egész vigan lépkedett a járőr mellett.

A Gondos lakását elérve, a biró bezörgetett, mire annak felesége csakhamar ajtót nyitott. A kanász gyertyát gyújtott s a midőn a csendőröket megpillantotta — meglátszott rajta, hogy a megtiszteltetés kellemetlenül érintette — s ki is kelt az ily késői látogatás miatt.

Adva az ártatlant, sértődve kérdé:

— Mit akarnak az urak ily késő este az én lakásomban? Nem vagyok én zshivány, hogy így reám rontsanak.

Vagy talán ismét gyanuba kerültem egész ártatlanul, mint a multkor s talán megint megakarja hurezolni a beesületedemet az örmester ur csupa gyanuból.

— Senkisem gyanítja — igyekezett őt az örmester megnyugtani — csak egy kis beszédem van magával. Öltözködjék szaporán s majd négyszemközt hamarosan elvégezzük és ismét nyugodni térhet.

Ezeket mondva, az örmester elfordult s úgy tett, mintha csizmaszárát igazítaná, valóságban pedig csak azért hajolt le, hogy észrevétlenül hátra tekinthessen. Meg is látta, hogy a bíró ezt a pillanatot arra használta fel, hogy Gondosnak fejével intsen.

Most már határozottan tudta, hogy a bíró Gondossal egy gyékényen árul s azért folyton szemmel tartotta őket, nehogy jelek által megértsék egymást s a nyomozást félre vezessék.

Amint Gondos az öltözködést bevégezte, az örmester kihívta az udvarra, azon ürügy alatt, hogy ott vele négyszemközt beszélhessen; a csendőrt a bíróval együtt a szobában hagyta.

Az udvarra érve, az örmester azonnal a dologra tért. Felszóllította Gondost, hogy mutatná meg a saját nevelésü három darab sertését. Az ől közelben volt s a kanász minden ellentmondás nélkül teljesítette a felhívást abban a jó hiszemben, hogy az örmester úgy sem ismeri az ő nevelésü sertéseit. De nagyon csalódott ez alkalommal, mert amint azokat az örmester megtekintette, kétkedően rázta a fejét, a miből Gondos nem a legjobbat gyaníthatta s várta is annak megszólalását.

— Lássa, Gondos, maga most nem mondott igazat, mert ezek a sertések nem azok, a melyeket maga nevelt; hisz a magáé mind fekete volt, ezek pedig, amint látom, tarkák; de meg tudtommal a saját nevelésü sertéseire passzust váltott s el is adta őket Sásdon a búcsú előtti hetivásáron. Nem találja különösnek, hogy most mégis a három sertése az őlban van. Ej, Gondos, Gondos, de utól is lehet érni a hazug embert.

— Na, persze, maga bizott a bojtárjai hallgatásában s így a tagadásával csak magát jobban bele keveri a csá vába. — Erre azután mindketten elhallgattak. A csendet azonban az őrmester megtörte s igyekezett a kanászt beismerésre bírni. — Na! hát mentségére nem hoz fel semmit? A kanász még mindig tépelődvén magával, mit sem felelt ezen felszólításra. — Jól van, Gondos, ha maga hallgat, úgy hiába minden fáradságom, hogy magát észre térítsem. Menjünk be a szobába, majd beszél maga helyett a bíró — mert ő is tud ám valamit. — E szavak után úgy tett, mintha ott akarná hagyni. Ezt látva a kanász, vissza tartóztatta.

— Várjon, őrmester ur, ha már ennyire vagyunk, elmondok mindent, hisz látom, úgy is tudja. Legalább tőlem tudja meg a történeteket, mert higyje meg, nagyon kis bűnös vagyok ebben a dologban s csak azok az akasztófa bojtárok keverték bele.

— Ez már helyesen van mondva s ezt vártam is magától — mondá az őrmester. — Adja elő a dolgot, amint történt és a többit bizza csak reám. Lesz gondom magára. — Persze a kanász e szavak értelmét a maga javára magyarázta; pedig, ha tudta volna.

Erre aztán Gondos az eset elbeszéléséhez fogott, melynél igyekezett ártatlanságát kidomborítani.

— A volt bojtárom, Horváth József, a mult hó végefelé egy idegen ember kíséretében hozzám jött s mondotta, hogy kilencz drb sertést hoztak és segédkeznek azok eladásában. Első pillanatban elakartam zavarni, de Csek, akkori bojtárom, addig beszélt, hogy végre bele egyeztem, annál inkább, mert a kilencz darab sertésből jelenleg az ólban levő három drbot nekem adták a közvetítés és fáradságom fejében.

A hat darabot pedig kettesével vargai lakosoknak, névleg: Giezi János, Kiri György és Sulyok Sándornak adtuk el. A járlatokat a községi bíró 15 frtéért állította ki.

Ezzel meglett magyarázva a bíró visszás magaviselete s megerősítette az őrmesternek azon feltevését, hogy a bíró is részes a dologban.

E vallomás után az őrmester a kilencz darab lopott sertést még az éj folyamán össze szedette s megőrzés végett a község előljáróságának átadta.

Gondos lakásán pedig részletes házkutatást tartott, mely alkalommal annak ládájában egy darab dolmányt, egy mellényt és egy nadrágot talált, mely ruhadarabok majdnem újak voltak. Gondos kérdőre vonatván, a birtokában talált ruhadarabokat magáénak vallotta, de hogy hol vette, arra állítólag nem emlékezett. Ámde a ruha nagysága és bősége arra mutatott, hogy az nem a kanász törpe, sovány testéhez lett vásárolva, vagyis nem illik reá. Valamint a posztó színe és a szabása is a kanász valótlan állítása mellett bizonyított, a mennyiben elűtött a község és a környékének viseletétől.

Az őrmester a ruhadarabokat, tekintve gyanus voltát, lefoglalta, őt pedig — nehogy bojtárjait értesíthesse — előzetes őrizet alá véve, október hó 17-én az őrsre bekísérte.

Az őrmester Gondost tisztességes bánásmódban részesítette, ami nem téveszté el hatását, mert a kanász, midőn enni is kapott, evés közben ő maga bevallotta, hogy azt hitte, miszerint durva bánásmódban részesül, sőt a bántalmazástól is tartott. De mert — ugymond — látja, hogy az őrmester nem csak esendőr, hanem ember is, tehát most már bevallja, hogy ő is tud még valamit, a mit eddig elhallgatott. Nevezetesen azt, hogy a sertések a tolna-megyei Kistava pusztáról lopattak el a két idegen és az ő volt kanásza által. Az idegenek közül éppen az egyiket nem ismerte, a másikkól azonban annyit tud, hogy az gyulajóvánczai és hogy egy izben, saját mordása szerint, Csetán István vargai lakost hamis pénzesinálás ürügye alatt 90 frtig becsapta.

Az őrmester a valóság megállapítása végett a tamási őrsöt, melynek kerületéhez a Kistava-pusztá tartozik, távirati uton megkereste. A távirati válasz Gondos állítását megerősítette, amennyiben az értesítés szerint Antal Mihály kistavai lakostól szeptember hó 25-én 9 drb sertés el lopatott.

E szerint a sertések gazdája meg volt s így még csak a többi tettesek kézrekerítése volt hátra, mihez az őrmester buzgón hozzá is látott.

Miklós őrmester Gondost a járásbíró beleegyezésével a fogházba előzetes őrizet alá téve, első sorban is Csek János kanászbojtárt szándékozáván letartóztatni, mivel Horváthtól tudta, hogy csavargásban van s az csak sok utána-járással lesz letartóztatható. E végből október hó 17-én d. u. 2 órakor Vaszarra ment, hova este 6 órakor megérkezve, a községházához betért s az éppen jelenvolt bíróval beszédbe elegyedett, míg Hirman esendőr az ablaknál az utcára kitekintett s látta, hogy egy pásztorosan öltözött egyén közeledik a községháza felé. Hirman esendőr az őrmester figyelmét erre fölhívta; ki Csek Jánost, habár személyesen ismerte, a közeledőben a keresett bojtárt vélte fölismerni, miért is azonnal az utcára ment és azt a községházába be hívta s ott a bíró jelenlétében le is tartóztatia.

Ez azonban, mivel magát ártatlannak érezte, protestált a letartóztatás ellen s midőn a bíró is közbe szólt, hogy ő Csek Ferenczet, mint becsületes embert, ismeri, derült ki, hogy nem a keresett, hanem ahoz feltűnően hasonlító bátyja lett letartóztatva.

Az őrmester, látva tévedését, eselhez folyamodott hibájának helyrehozatala végett s mondá: „Szerencséje, hogy a bíró ur megnevezte, mert majd elvittük Jankó helyett katonának“.

— Hát a esendőr urak Jánost keresik?

— Azt ám — felelé az őrmester — mert önként nem állt a sorozás alá s most nekünk kell, hogy odavigyük.

— Éjl az ebugadtát a kölkinek, hát minket hazugsággal tartott. Pedig mennyit oktattam. Itthon azt hazudta, hogy ő már volt Kaposváron és Tabon sorozáson, de nem vált be.

— No de ha így áll a dolog, akkor magam megyek az őrmester urral s kezére adom, ha'd legyen ő is katona, mint én. Ő is eheti a komiszt.

Ezek után a csendőrökhöz csatlakozva, utnak indultak az erdőbe, mert Csek Ferencz oda nyilatkozott, hogy öcsce apjával együtt fáért ment az erdőbe s így ott nyomban lefülelhetik.

Az erdőbe érve, a keresettnek csak apját találták s midőn fia holléte felől kérdőre vonatott, azt adta elő, hogy fia egy teher fával már haza ment.

Ezen értesülés alapján vissza tértek a faluba s már egész este volt, midőn a Csek házához értek, hol a keresett János gyereket meg is találták. Csek Jánost a csendőrökkel volt bátyja értesítette, hogy azért jöttek, hogy őt katonának vigyék, mire János nagyon megörült, mert ugymond, neki nagy kedve van katonáskodni s csakhamar ünneplő ruhába öltözve, utra készen állott.

E közben nevezettnek atyja is haza érkezővén, a nagyobbik fiával együtt a már csendőrök őrizete alatt levő Jánost oktatták, hogy a katonaságnál mikép viselje magát s János elkészönve övéitől, Sásdra elindultak, hová éjfél tájt megérkeztek és Cseket az őrmester egyenesen a járásbirósági fogházba szállította.

Azt a körülményt, hogy Gondos disznólopás miatt leván tartóztatva, valami uton-módon megtudta a csavargásban volt Horváth József édes anyja s miután fia hollétééről már hónapok óta nem birt tudomással, úgy vélekedett, hogy az valószínűleg Gondossal, mint volt gazdájával egyetemben elfogatott.

Ezt megtudandó, október hó 18-án a sásdi őrsön megjelen, s kérdé az őrmestert, hogy az ő fia leván-e tartóztatva, mert ugymond, már három hónapja azt se tudom, él-e vagy hal.

Az őrmester az öregasszony megnyugtatósa végett azt mondotta, hogy a fia nincs letartóztatva s nem is keresik. Evvel azután az asszony távozni készült, de az őrmester által vissza tartóztatott, mivel szándéka volt annak azon ruhadarabokat megmutatni, a melyeket Gondostól elkobozott s intézkedett is, hogy azok elő hozassanak.

E pillanattól sokat várt, annál inkább, mert az asszony állítása szerint fia már egy pár hó óta el van tűnve s a ruha tüzetes átvizsgálásánál azokon vérfolt találtatott. Az őrmesternek már akkor az a gyanuja támadt, hogy azon foltok valamely rejtélyes büntetnek a szálait rejtik magukban. Tekintetbe véve, hogy a ruha, nagysága után itélve, Horváthénak látszott lenni.

A ruhadarabokat elő hozták s a midőn az öregasszony megpillantotta, azonnal elsikoltotta magát.

— Szent Isten! hisz ez az én fiam ruhája. Most már tudom, hogy miért nem jött haza, azok a gazok elföldelték, megölték. — Többet nem birt mondani, mert hangja elveszett a zokogásban.

Az őrmester addig vigasztalta, míg az asszony magához tért s abba hagyta a sirást s azon megnyugvással távozott el, hogy az őrmester majd utána jár a dolognak s őt értesíteni fogja.

Horváthné eltávózása után Miklós őrmester ugyancsak Hirman csendőrrel még az nap Vargára ment s Gondos kanásznak honn maradt nejét újból kérdőre vonta a ruha holszerzése végett.

A kanászné sok csürés-csavarás után beismerte, hogy a ládájukban talált ruha nem a férje-é volt, mint azt akkor állították, hanem a Horváth József volt bojtárjuké. Az adta oda megőrzés végett.

Az őrmester gyanuját megerősítve látta s ezért az asszonyt tovább faggatta.

— Azt mondja meg nekem, hogy most mond-e igazat vagy mikor a ruhát elvittük, akkor mondott igazat.

— Akkor hazudtam, mert Horváth azt mondotta, ne mondjuk, hogy a ruha az övé.

— Mi oka lett volna Horváthnak saját ruháját eltitkoltatni s ha ugy van, honnan került a ruhába a vérfolt. Vagy talán nem vette észre, hogy a ruhában vérnyomok vannak?

— Mikor a ruhát nekem Horváth ide adta, hogy tegyem el, ő mutatta meg a vérfoltokat is s azt mondotta, hogy

megvert egy legényt a attól lett véres a ruhája. Azért mondotta, hogy ne szóljunk senkinek, hogy a ruha az övé, mert ha kitudódik, elfogják a esendőrok.

— Ezért hazudtam, bár ne tettem volna, most nem lennék még nagyobb bajban.

— Lássá, jó asszony, én ezeket mind elhinném, ha Horváth anyja nem állítana más valamit.

— Horváthné nálam volt, a ruhát megtekintve, fiának ismerte s látva rajta a vérfoltot, oda nyilatkozott, hogy az ő fiát a maga férje Csek bojtár segítségével megölte. Gyanuját onnan meríti, mert a fia már három hónapja nem mutatta magát s hirt sem hallott felőle.

— Horváthnénak igaza lehet — folytatta az őrmester — mert magam is ilyen gyanút táplálok a férje iránt. Tekintve, hogy a Horváth tulajdonát képező véres ruhát a maguk lódájában találtam s azt Gondos megáéának vallotta, holott ha tisztának érezte magát, azonnal megmondotta volna, hogy az a Horváth-é, de nem így történt. Ez, azt hiszem, elég ok arra, hogy valakit gyanuba fogjon az ember.

— Igaz, hogy elég ok volna, de az én uram ilyesmit nem követett el soha. De meg Horváth nénes is megölte, hisz egy pár nap előtt láttam saját szememmel. — Várjon csak, őrmester ur, most vágódott az eszembe az a gyanu, amit akkor az uramnak is mondoztam. Jaj! Uram teremfőm, ha az csakugyan igaz, akkor végtük van nekik.

Az őrmester a Gondosné szavaiból gyanítani kezdé, hogy egy rejtélyes ügygyel áll szemben, amely valószínűleg nagyobb büncselekmény, mint a sertéslopás. Hogy tehát még többet megtudhasson, az asszonyt fel kellett ingerelnék a bojtárok ellen s úgy tett, mintha már mindent tudna. Azért az őrmester a tudás álczája alá rejtőzve, így szólt:

— Erről már beszélt Csek bojtár, de abban is a maga urát nevezte meg mint főbűnöst.

— No de mindegy, beszélje el maga, hogy mit tud és hogy minő gyanuja volt a két bojtár ellen, hátha az urának javára fordíthatjuk. Meglehet, hogy Csek csak azért gyanúsította előttem a maga urát, hogy magamagát tisztára mossa.

— Ha Csek bojtár az én uramról íyvet mondott, akkor hazudott, mert ő ártatlan abban a dologban.

— Különben elmondom elejétől végig, ítélje meg az őrmester ur, hogy vajjon bűnös-e az én uram vagy nem.

— Az nap este, midőn a lopott sertések hozzánk kerültek, Csek és Horváth bojtárral még két idegen ember is jött, kik, amint később megtudtam, a sertések árából ők is részesülnek.

— Az egyik fiatalabb, míg a másik idősebbnek látszott. Az uram a vendégek kedvéért három liter bort hozatott. Borozgatás közben Horváth össze veszett az idősebbel s amint az ajtón keresztül hallgatoztam, megértettem, hogy a sertések árán veszték össze.

— A bor úgy 11 óra után elfogyván, akkor az idősebb azt indítványozta, hogy feküdjenek le s kérte férjemet, hogy az udvarban mutassa oly helyet, a hol reggelig meglehetnének. Ugymond, a szobában mind az öten nem fekhettek, mert ha a csendőrség meglepné s őket ott találná egy rakáson, még gyanuba fogná.

— Erre Horváth bojtár megszólalt s azt ajánlotta az öregebb idegennek, hogy vele és Csek bojtárral menjen a vásnoki rezsutába, ott zavartalanul pihenhetnek reggelig.

— Az ajánlat tetszett az idegennek s azonnal reá is állt és a két bojtár kíséretében eltávozott. A fiatalabb idegen pedig velünk a szobában aludt.

— Másnap reggel Csek és Horváth az idegen nélkül tértek vissza a hálóhelyükről, nekem persze feltűnt az idegen elmaradása s kérdém tőlök, hogy azt hol hagyták, mire Csek azt felelte, hogy az kora hajnalban felkelt s eltávozott; úgy vették ki a beszédjéből, hogy a pénzért sem fog ejönni.

— Én azután dolgom után láttam s többé velök nem beszéltem. Később észrevettem, hogy a Csek lábán egy pár egész uj csizma van. Ekkor támadt nekem az a gyanum, hogy a két bojtár eltette láb alól a velök volt idegent, mert a csizmát azelőtt való este az idegen lábán láttam.

— Ezen gyanumat elmondottam az uramnak, de ő azt felelte: „ne törődj vele, akár hová tették, ők számolnak róla, jó hogy nem jön el a pénzből reá eső részért.“ Én aztán egész mostanig hallgattam az egész dologról.

— Fürüstököm után a fiatalabb eltávozott s a mint az uram mondotta, ő egyiket sem ismerte.

— Az idegen után nem sokára Horváth is eltávozott s ekkor adta át a ruhát nekem s kért, hogy tegyem el, mert egy pár nap múlva érte jön, ugyanakkor hazudta a vérfoltokról, hogy azok egylegény megveréséből származnak.

A hallottak után Miklós őrmester gyanította, hogy a két bojtár elbánt az idegennel, de hogy ezt reájuk bizonyíthassa, okvetlen a hullát kell feltalálni, mert arra nem számíthatott, hogy bűnjel nélkül a tettesek közül valamelyik beismerő vallomást tegyen. Törte is fejét az őrmester a hulla mikénti feltalálásán, de találékony eszének tárházában még mindig nem talált kivihető eszmét.

Először az erdő átkutatására gondolt, mit azonban később elvetett. Meggondolva azt, miszerint a vasnoki rezsula oly nagy, hogy egy falu népének napokig dolgot adna egy elásott hulla feltalálása. Ezért egy kivihetőbb eszmén törte a fejét. S ugy látszott, meg találta, mert arcza kiderült s a csendőrrel együtt a még mindig készen álló előfogatra ült és egyenesen Sásdra a járásbirósághoz hajtatott s a csendőröket mindig hathatósan támogató járásbiróhoz ment s annak az ő és Gondosné gyanuját elbeszélve, kérte, hogy a nyomozás megejtése végett Csek bojtárt bocsássa rendelkezésére.

Ezen kérelmének a járásbíró helyet adván, elrendelte Cseknek a kiadását. Kivel azután az őrmester kocsira ülve, Varga községbe ment.

A község házához hivatván a bírót s azt a Csek bojtár jelenlétében felszólította, hogy rendeljen egy kocsit s négy embert, kik ásót és kapát hozzanak magukkal. A bíró kérdeni akart valamit, de az őrmester nem hagyta őt szóhoz jutni, hanem azon ürügy alatt, hogy a rendeletet gyorsan adja ki, a szobából kituszkolta.

Ekkor az őrmester a Gondosné által jelzett s jelenleg is a Csek lábán lévő csizmát szemügyre véve, kérde tőle, hogy azt hol szerezte, mire a bojtár azt mondotta, hogy azt Horváth bojtártól vette 4 frtéért.

A Csek és az őrmester között folyt párbeszédet a a visszatért bíró szakította meg, ki a kíváncsiságtól égve, kérde az őrmestert, hogy tulajdonképen hova szándékozik menni a négy ásóval felszerelt emberrel.

Az őrmester látni akarta a hatást s mondá: „Az erdőbe fogok menni, egy megölt embert kell kiásatni s beszállítani“. Beszédközben figyelte Csek arcjátékát s úgy tapasztalta, hogy ez egészen elfehéredett és észrevehető módon kezdett reszketni. Ebből azt következtette az őrmester, hogy jó nyomon jár; még csak egy csselfogást kellett keresztül vinni, a mitől a teljes eredményt várta.

Az őrmester közömbös dolgokról kezdett beszélgetni, hogy az által utját vágja a bíró kíváncsi kérdezősködésének, mialatt az esküdt jelenté az őrmesternek, hogy a munkaerő megérkezett.

— Itt a kocsi az emberekkel együtt. Merre fogunk menni?

— Azt majd megmutatja Csek Jancsi, ki oda az utat legjobban tudja — felelé az őrmester s figyelt, hogy ezen utolsó csselfogása minő hatással van a még kezdő gonosztevőre.

E váratlan kijelentésre a bojtár elfehéredett s a székről ájultan leesett.

Ezen ájulás bizonyította, hogy az őrmester czélt ért s az eredmény eléretett. S ennek tudatában buzgón fogott az ájult felélesztéséhez, mi csakhamar sikerült is.

A mint a bojtár tökéletesen magához tért, mindannyian kocsira ültek s utjukat a vasnoki rezsulának vették.

Ide megérkezve, Csek azon hiszemben, hogy az őrmester viselt dolgaikat tudja, önkéntelen mutatott azon helyre, hol azon a végzetes éjen az idegennel megháltak.

A járőr rövid keresés után az elhagyott tüzhely hamujában egy fekete, selyem nyakkendő darabot talált, mit a tűz nem emésztett meg tökéletesen.

Ezen lelet után az őrmester Csek bojtártól a gyilkosság részletei után kérdezősködött, mire azonban választ nem kapott s miután látta az őrmester, hogy Csek egy elmezavarodott emberhez hasonló közönyös állapotban van, a további kérdéseivel felhagyva, azt a csendőr őrizete alatt hagyva, a hulla felkeresésére indult. Ugy számított, hogy annak a tüzhelytől nem messze kell lennie.

Nem csalódott, mert a tüzhelytől egy vizmosás irányában a fü több helyen szándékosan le volt pörzsölve. Ebből azt következtette, hogy az a vérnyomok megsemmisítése végett történt. Ezen nyomokat követve, a vizmosáshoz ért. A környéket átkutatva, a vizmosás alján egy friss földhányást fedezett fel, a partot szemügyre véve, azon baltavágás nyomait fedezte fel s a földhiány mutatta, hogy az aljban levő dombocska a mart oldalából fordított le, baltavágások által.

Az őrmester a tőle távolabb veszteglő embereket szólította s azokkal egyetemben a vizmosásba ment s óvatosan a dombot széthányatta. Erős idegekre volt szüksége, hogy ezek után az elébe tárult látványt elviselhesse.

A dombocska alól egy félig levetkőztetett emberi hulla került napvilágra, amely tökéletesen szétvagdalt fejjel feküdt lábaik előtt s úgy nézett ki, mintha vadállatok marczangolták volna széjjel s arcza egészen felismeretlenné volt téve.

Most a hulla kilétét kellett volna megállapítani, de kivel? Csektől nem lehetett megtudni semmit, ha csak a hulla látása fel nem rázza közönyös állapotából.

Ezt megkísérlendő, az őrmester elrendelte Cseknek a hullához való vezetését.

A midőn Csek a csendőr által vezetve, a hulla mellé ért s azt megpillantotta, mintha villanyáram hatotta volna át testét, úgy megrázkódott a fiatal kezdő gcnosztevő s a csendőrnek kellett támogatni, hogy összeroskadását megakadályozza.

Ezen állapotát kiakarván aknázni, kérdé az őrmester:

— Mond, Jancsi, ismered-e ezen áldozatot s tudod-e a nevét?

A megszólított földre szegzett szemétfelsememelve szól:

— Ismerem. Ez Kormos Fanai Imre, kit szeptember 29-én éjjel én Horváth József bojtártársammal alvás közben megöltünk.

Ezen vallomás után ismét visszaesett előbbeni közönyös állapotába s a további kérdéseket felelet nélkül hagyva, fénytelen szemeit révedezve hordozta körül a jelenlevőkön.

Az őrmester látva, hogy a bojtártól többet megtudni nem lehet, őt a csendőr fedezete mellett a község házához vissza küldötte s az illetékes hatóságokat lovas küldörcz által értesítette.

Miklós őrmester a hullát felügyelet alá helyezve, a bizottság kiszálltáig Horváthnak Vasnokon lakó özvegy anyját kereste fel. Az öreg asszony, amint az őrmestert megpillantotta, egész örömmel adta tudtára, hogy fia él és beszélt is vele, de csak futtában, hanem a napokban haza fog jönni a fehér ruhájáért s akkor egy pár napig a háznál marad.

A hallottak után az őrmester nem sokat kérdezősködött, hanem egy pár közömbös szócsere után eltávozott. Horváthné házának szemmel tartásával egy megbízható községi közeget bizott meg azon utasítással, hogy ha Horváth megérkeznék, azonnal h iradással legyen, ő maga pedig visszatért a hullához, hova időközben a bizottság is kiszállt s együttesen a szemlét és bonczolást megejtették s az eltemetése iránt intézkedtek.

Ezen ténykedés befejeztével Miklós őrmesternek főtürekvése volt az összes tetteseknek kézre kerítése. Ezen törekvését elérendő, Csek bojtárral együtt az őrsre bevonult, honnan utóbbit a járásbirósági fogházba visszakísértette. Horváthné házának felügyeletére pedig egy járőrt kivezényelt. Ő maga meg sem pihenve, előfogaton okt. 19-én hajnalban Gyula-Jovánczára ment s Gondosnál hált másik idegen kézrekerítése végett.

Megérkezve, a községi biróhoz betért, ki, midőn a járőrt belépni látta, még köszöntését sem várva, kérdé az őrmestert:

— Talán őrmester ur is pénzhamisitókért jött, mint a tamási csendőrök.

— Eltalálta, biró ur, de ugy veszem ki beszédjéből, hogy egy kissé megkéstem s a tamási csendőrök elvitték már a jómadarakat.

— El ám, még pedig az én szomszédom, Takács Antal került a csávába, ő ugyan azt állította, hogy nem hamisitott pénzt, csak annyit ismert be, hogy egy vargai lakost 90 forintig becsapott, azt hazudván neki, hogy kétszer annyi hamisitványt fog érte hozni. De csak ígéret maradt, mert amint a jó pénzt megkapta, tovább állott s esze ágában sem volt ismét bekopogtatni a hiszékeny emberhez.

Az őrmester a mondottakból meggyőződött, hogy a tamási csendőrök csakugyan az ő emberét vitték el s így jelenléte fölöslegessé válván, a birótól elköszönt és Dombovára hajtattott; hanem távirati uton megkereste a tamási őrsöt, hogy ha Takácsot a járásbiróság szabadlábra helyezné, fogja el ujból s kísértesse a sásdi őrsre, hol ellene sertéslopás miatt a nyomozás folyik.

Takácscsal ekként rendbe jöve, Horváthné lakásának figyelésére kirendelt járőrhez csatlakozva, átvette a figyelő szolgálat vezetését, de 20-án reggelig semmi gyanust sem tapasztak.

A Horváthné házával átellenben levő bokros helyről figyelve, észrevette az őrmester, hogy az asszony óvatos

körültekintéssel kilép az ajtón s egy batyuval a kezében, az erdő felé tart, miközben váltig hol jobbra, hol balra tekintget.

Az őrmesternek ezen gyanus viselkedés szeget ütött a fejébe s ezért az asszony után ment, míg a másik járőrt a ház megfigyelésére továbbra is vissza hagyta.

Az asszony mindig beljebb-beljebb hatolt az erdő sűrűjében, míg végre egy hegyszakadásnál eltűnt az őt követő járőr szeme előtt.

A járőr a helyi ismeret alapján gyanította, hogy az asszony az ott lévő barlangszerű üregben vesztette el magát, miért is óvatosan s nesztelenül azt megközelítették s csakugyan az asszony ott ült fiával, ki már jó ízűen falatozott is az anya hozta elemózsiából.

A barlangban ülők mit sem gyanítva, beszélgettek, midőn az őrmester a nyiláson megjelent a csendőr kíséretében s Horváthot letartóztatottnak nyilvánítva, megbilincselte és minden magyarázat nélkül Horváthnét ott hagyva, a bojtárt az őrsre bekísérte.

Horváth első sorban is a sertéslopásra vonatkozólag lett kikérdezve, de az mindent tagadva, hazugsággal igyekezett magát fehérre mosni. Azonban a többszöri keresztkérdésekkel zsák utczába szorítottván, végre, a sertéslopás tényét, habár még mindig kertőlvé, félig-meddig beismerte, a nélkül, hogy tudta volna, miszerint társai már levannak tartóztatva.

Annál meglepőbb volt a gazemberre Takácsnak történt elővezetése; ugyanis a tamási őrs járőre Horváth kikérdezése alkalmával érkezett meg az újból léprekerült juhászszal s jelentkezett az őrmesternél.

Ezen véletlen meglepetésnek tulajdonítható, hogy Horváth a sertéslopást tökéletesen elvállalta s czinkostársait meg is nevezte.

De ezzel az őrmester még nem érte be. Ő még tudni akart valamit, még pedig a főben járó dologra vonatkozólag.

A csendőr-őrmester a gyilkossági esetre térve, nem teketóriázott soká, hanem Horváthtól egyenesen

azt kérdezte, hogy Kormos Fanai Imrét miért ölték meg.

Ezen váratlan kérdésre Horváth elsápadt, de csakhamar összeszedte magát, a leghathatósabb eszközhöz, a tagadáshoz folyamodott. Határozottan állítván, hogy Kormost nem is ismeri, azzal soha sem beszélt s így meg sem ölte.

Beszédjéből kivehető volt, hogy erős elhatározása tagadással elütni a dolgot, persze nem tudott a Csek vallomásáról és a hulla feltalálásáról.

Bezzeg megváltozott az ipsze arczállása, amidőn az őrmester tudtára adta, hogy Gondos és Csek le van tartóztatva és hogy Csek minő vallomást tett a hullára, illetve Kormos Fanai Imrére vonatkozólag. No meg lesujtotta a saját ruháján talált vérfolt, aminek mikénti keletkezését nem tudta semmi módon indokolni; még hazugsággal sem, ugy cserben hagyta furfangos esze.

S belátván a bizonyítékokkal szemben hazugságának sikertelenségét, tökéletesen beismerő vallomást tett.

Az őrmester felszólítására Horváth az esetet a következő cziniszmuossal adta elő:

„Én 1891. augusztus 6-án bevásárlás végett Gölle községbe mentem; azt végezve, betértem egy korcsmába, hol Kormos Fanai Imrével borozás közben megismerkedtem. Az ismeretség részemről könnyen ment, mert a bort Kormos fizette. Huzamosabb beszélgetés után kérdezte tőlem, nem-e volnék hajlandó az ő segítségével 9 drb sertést elhajtani. Én persze a beszédjét megértve, mondom, dehogy nem. Akár az éjjel megcselekedhetjük, rajtam nem késik, ugy sincs semmi keresetem. Ő csitított s mondá: „Ne oly hevesen. Nem most akarok én menni, hanem mikor kihizlalják, most ugy is kevesett kapnánk értük.“ Még egy fél liter bor elfogyasztása mellett aztán meggyeztünk, hogy a sertésekért csak szeptember hó vége felé fogunk el menni, de hogy hova, azt még akkor Kormos nem mondotta meg, ugy lehet, attól félt, hogy a magam kezére találnám elterelni s neki koppanna a foga.

Igy aztán, a megállapodáshoz képest, szeptember hó 26-án este 9 órakor Gyula-Ivánczán találkoztam Kormos Fanai Imrével. Amint a faluból kifelé mentünk, bement Takács Antal Juhászhoz s azt csakhamar magával hozva, folytattuk utunkat a Kormos vezetése alatt.

Jó két órai gyalogolás után megérkeztünk a kistavai molnár portájához s miután meggyőződünk, hogy azon minden csendes, Kormos Fanai bemászott a kapun s azt kinyitva, minket is be bocsájtott. Ekkor a sertés-ólról a lakatot a reteszszel együtt lefeszítettük s a fél hizott sertéseket kibocsájtottuk s az udvarból zaj nélkül eltereltük s meg sem álltunk a dékényesi (Baranya) erdőig, hol 27-én egész nap voltunk.

Az éj leszálltával tovább mentünk a szalatnaki erdőig; jól iparkodtunk, mert a két éjen 38—40 kilométer utat tettünk meg a fél hizott sertésekkel. Az erdőben, melynek Kormos minden zege-zugát jól ismerte, egy rejtett helyre hajtottuk s azok mellett, Kormos Fanai és Takács visszamaradt, míg én elmentem a Kormos megbizásából Gondos kanászhoz, kiről tudtam, mint volt gazdámról, hogy lopott sertésekkel szeret manipulálni s kérdém, hogy nem-e akar részesülni 9 drb félhizott sertésnek az árából. Kevés vonakodás után reá állt, csak azt kötötte ki, hogy éjjel, illetve este szállítsuk hozzá s addig ő majd gazdát néz, ki azokat megvegye.

Miután Gondosnak meghagytam, hogy Csek bojtárt segítségünkre küldje ki, eltávoztam s amazoknak a jó hirt megvittem.

Csek bojtár, kit úgy vártunk, mint zsidók a Messiást, szeptember hó 29-én végre megjött s a sertéseket előbb a vásnoki rezsulába, este pedig 7—8 óra tájt Gondos lakására hajtottuk. Gondos három darabot a sertések közül a saját óljába csukott, mivel a saját nevelésü állatjait azelőtt nem rég eladta, a megmaradt hat darabot pedig a kanász közvetítésével Varga község lakosainak adtuk el. A járlatok kieszközlése végett mindháromunktól 5—5 forintot vett el.

A befolyt összegben az nap este megosztzkodni nem lehetett, mivel az egyik vevő a pénzt csak másnap volt hajlandó lefizetni, így tehát az osztzkodás másnapra halasztatott. Vacsorára mindannyian Gondosnál maradtunk, ki azon az este három liter bort hozatott s iszogatás közben Kormos azt állította, hogy neki az esedékes résznél több kell, mert ő vezetett oda a sértekekért. Én, persze, elkezdtem vele osztzkodni, ugyanarra, hogy ha el nem hallgatok, képes lett volna meg is verekedni, minél aligha nem én huztam volna a rövidebbet. Jobbnak láttam tehát mindent reá hagyni, úgy amint ő mondotta. Akkor fogamzott meg agyamban azon gondolat, hogy Kormos Fanait elfogom tenni láb alól.

Az alkalom nem váratott soká magára, mert úgy 11 óra tájban, amidőn már a bor is elfogyott, Kormos Fanai Imre azt az indítványt tette, hogy jó lesz pihenni térni s kérte Gondost, hogy részére is jelöljön egy helyet a házon kívül, mivel a szobában nem szeret aludni, annál inkább nem, mert megtörtenhetnék, hogy a csendőrök bekopogtatnának s ötüket egy rakáson találva, még gyanuba fognák.

Erre én azt mondtam neki, hogy jőjjön velünk a vásnoki rezsulába, ott megpihenhetünk anélkül, hogy valaki háborgatna. Ő reá állt s így Csekkal együtt, tehát hárman kimentünk az erdőbe s ott tüzet rakva, a mellett letelepedtünk.

Kormos Fanainak megárthatott a bor, mert alig hogy leült, azonnal elaludt.

Ez kell nekem, gondoltam magamban. Így legalább könnyen elbánhatunk vele. Cseket is oda értettem, habár neki még nem mondtam el szándékomat.

Amint Kormos elaludt, Cseket megakartam nyerni a bosszumhoz, miért is az ő haragját is felakartam ingerelni az ellen. Elkezdtem társam előtt Kormost szidni s gyalázni. Azt mondtam Cseknek, hogy ha Kormost mi el nem földeljük, úgy ő fog minket másvilágra küldeni.

Csek dühös lett s felkapta baltáját s azon szavakkal: „no hát, ne ő legyen az első“, fejébe vágott. Én láttam, hogy Kormos elkezd vergődni, kikaptam Csek kezéből a baltát s azzal egészen végére jártam.

Midőn már többet nem mozdult, kikerestem a zsebeit, de egy pár forinton kívül nemtaláltam nála értékes tárgyat, csak a kabátját és a majdnem új csizmáját huzzuk le róla. A kabátot én, a csizmát meg Csek tartotta meg.

A hullát közös erővel elvonszoltuk a közeli vizmosáshoz, a mart aljában elhelyeztük és a vizmosás oldaláról a balta segítségével földet halmoztunk reá s azt tökéletesen elfedtük. Az uton a vérnyomokat pedig felpörzsöltük s így a nyomot megsemmisítettük.

Az én véres ruhámat, valamint a Kormos kabátját Gondosnénak adtam át megőrzés végett.

Gondos másnap kérdezte, hogy hol van Kormos János, mire én azt mondtam, hogy a korai reggel elment s a reá eső részeért sem fog eljönni. Erre aztán Gondos megnyugodott, ellenben az asszony gyanus szemekkel nézett, de nem szólt semmit.

Én azután bujdosni kezdtem, nehogy a csendőrök megfogjanak“.

Horváth vallomását ekként végezve, úgy ő, mint Takács s így most már az egész banda az igazságszolgáltatás kezébe átadattak.

A nyomozás során kiderült, hogy a megölt Kormos Fanai Imre nem volt más, mint Somogy- és Baranyamegye leghiresebb fegyveres csavargója.

Nevezett pályafutását a hatvanas években kezdte meg mint kanász-bojtár. Már akkor is tultett társain. Egy sem volt oly ügyes a sertéslopásban, mint ő. Ezáltal a környéknek réme, társainak pedig vezetője lett. Ezen törvénybe ütköző ügyességeért többször be volt zárva, de sohasem tért Istenhez.

Bizonyítja végzete, kit a sors keze saját büntársaival büntetett.

Ezen szép eredményért Miklós őrmester és Hirman csendőr a felettes hatóságoktól a kellő kitüntetésben részesültek.

A bűncselekmények tettesei szintén elvették méltó büntetésüket és pedig: Horváth József 15 évi, Csek 12 évi fegyházra, Gondos 1½ évi, míg Takács 1 évi börtönre lettek végérvényesen elítélve.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Egy rejtélyes rablógyikosság.

Uj-Moldova egy kis dunamenti román község Krassó-Szörény-negyében. Lakossága részint földmiveléssel, részint baromtenyésztéssel foglalkozik. Közbiztonsági zavarok előidézésére kevés idejük marad, mert a folytonos munka elvonja őket a korcsmázástól és ennek rendszerinti következményeitől, mint duhajkodás, verekedés, lopás stb.

Kevés község is van, hol olyan csendben, békességben élnek a lakosok, mint Uj-Moldován.

A faluban előforduló kisebb lopásokat is rendszerint a szomszédos községek pásztor-emberei s csak igen ritkán uj-moldovai követ el.

Nagyon természetes, hogy ezen csendes közbiztonsági viszonyok kevés dolgot adnak Jakab József csendőr-őrmesternek, ki jelenleg az uj-moldovai csendőr-őrs parancsnoka.

Elképzelhető, milyen nagy riadalmat idézett elő az őrsön azon hír, hogy a 61 éves Constantiodesz Helén 1895. év deczember hó 21-én virradóra lakásáról nyomtalanul eltűnt és minden jel arra mutat, hogy kegyetlen gyikosságnak esett áldozatul. Jakab József őrmester éppen a csendőrök zsoldjának kiosztásával volt elfoglalva, midőn az őrs iroda-ajtaján inkább bedőlt, mint belépett Constantiodesz Mari férjezett Lugó Jánosné, jajveszékelve és a zokogástól fuldokolva jelentette, hogy édes anyja eltűnt a lakásáról s bizonyára meggyilkolták.

Az őrmester, mivel az asszonytól mitsem lehetett összefüggően megtudni, annak férje után küldött, ki

csakhamar megjelent és az esetet következőképen adta elő: „Nőmnek anyja, Constantiodesz Heién, 61 éves, de még erőteljes öreg asszony, tegnap este nálunk vacsorált és vacsora után igen kedélyesen elbeszélgettünk. Lehetett 10—11 óra, midőn anyósom a hazamenetelre kezdett készülődni. Én figyelmeztettem, hogy már későre jár az idő, jobb lenne, ha nálunk aludna, mit rendesen megtett, ha este tovább időzött körünkben. De ez alkalommal nem akart maradni, habár váltig mondogatta nőmnek, hogy neki olyan sejtelve van, mintha többé nem látna bennünket viszont.

Nőm és én igyekeztünk őt megnyugtatni és marasztalni, de ő később maga is badarságnak nevezte balsejtelmét és megmaradt szándékánál, hogy haza megy. Miután hiába marasztaltuk, hazakisértem egészen a kapujáig.

Reggel a szokott időben vártuk, de nem jött és mivel nálunk étkezik, feleségem félretette reggelijét, mert máskor is előfordult, hogy későn kelt föl és nem ért a rendes időre hozzánk. Így hát én is, a feleségem is nyugodtan láttunk a dolgunk után, de mivel anyósom még 10 órakor sem mutatkozott, feleségem felöltözött és elment a késedelem okát megtudni.

Az öreg asszony szobájának ajtaja csak kilincsre volt betéve s midőn nőm az ajtót kinyitotta, különös és megdöbbentő látvány tárult elébe: anyjának az este viselt ruhái, valamint az ágynemű a földön össze-vissza hanyva heverték, de anyját sehol sem találta. Megkérdezte az öreg asszonynyal egy földél alatt lakó Vladuleszku Demetert, hogy nem látta-e anyját, de ez kinyilatkoztatta, hogy ő este 9 órától egész reggelig otthon volt, de semmit sem hallott, sem az öreg asszonyt nem látta.

Később magam is meggyőződtem a szobában tapasztalt garázdálkodás folytán, hogy itt valami rettenetes bünténnyel állunk szemben, mit kideríteni ön van hivatva, őrmester ur“.

A hallottak után az őrmester Pap György csendőrrel a nyomozás megindítása végett a helyszínére sietett, míg Janustyák András és Szabó Gábor csendőrökből álló járőrt a község határának átkutatására rendelte, azon feltevésből indulva ki, hátha valami kóbor czigányok, vagy vándorló szegény legények voltak a tettesek.

Azonkívül Tersitz Milán csendőrt egy községi közeg kíséretében kiküldte, hogy a faluban és a környéken tartózkodó kétes hirű egyéneket összefogdossa és a község-házán őrizet alá vegye.

Ezen óvrendszabályok után az őrmester megjelent a helyszínén s tüzetesen átkutatta az egész házat, valamint a ház táját is. Azonban időközben sok nép fordult itt meg s miután mindent hó borított, melyet letapostak a járás-keléssel, a ház körül semmi nyomra vezető jelt nem talált. A szoba ajtó és ablak átvizsgálása után megállapította, hogy sehol erőszak nem alkalmaztatott és a szoba-padlón szanaszét hányt ruhaneműek, melyeket az öreg asszony előző este viselt, arra engedtek következtetni, hogy hazatérte után lefeküdt, vagy lefeküdni készült, amidőn, valószínűleg előtte ismerős hangon, valaki bebocsájtást kért. A gyanutlan asszony kinyitotta az ajtót s a gazemberek minden erőszak alkalmazása nélkül hatolhattak be és áldozatukat első meglepetésében megölték és kirabolták (igy kombinált az őrmester), a hullát pedig valahol elásták. Mert, hogy rablási szándékkal lett a gyilkosság elkövetve, bebizonyította az, hogy az öreg asszony ládafiókjából, veje állítása szerint, 35 frt eltűnt, melyet pedig előző napon kapott postán Orsován lakó fiától; továbbá hiányzott az ágyneműek közül egy dunna és két párna. Az őrmester, miután a meggyilkolt hozzátartozóitól megtudta, hogy az öreg asszony senkivel érintkezni nem szokott, valamint, hogy annak, tudtukkal, semminemű haragosa nem volt s ők nem is gyanusítanak senkit; a nyomozást közvetlen közelből indította meg. Először is a meggyilkolttal egy házban lakó Vladuleszkut kérdezte ki az éjjel történtek

felől, ki előadta, hogy ő december 21-én este Gurán Miklós odavaló lakossal, ki esendőr is volt, Rosenstock Ábrahám korecmájában pálinkázás mellett ugy fél tízig időzött, onnan Guránnal együtt el is távoztak s Vladuleszku lakásánál váltak el egymástól, Vladuleszku bement és Gurán háza irányában tovább ballagott. Amidőn Vladuleszku hazament, az öreg asszonynál sötétség volt és azt sem tudja, otthon volt-e vagy nem. Ő a háztól kissé távolabb fekvő tehén-pajtába ment, hol rendszeren aludni szokott s mivel az nap fát hordott az erdőből, el volt törődve és igen mélyen kellett aludnia, mert — ugymond — csak reggel 5 órakor ébredt föl s mindjárt ki is ment az udvarra szétnézni, de semmi gyanusát nem vett észre. „Csak hallottam volna valamit, tudom Istenem, otthagyták volna a fogukat a gazemberek.“

Az őrmester az előadottakat jegyzékbe vette és meggyőződött, hogy ezek egész a hazamenetelig megfelelnek a valóságnak, annál is inkább, mert Gurán Miklós is kikérdeztetvén, egybehangzóan nyilatkozott Vladuleszkuval.

Most az éjjeli őröket vette elő az őrmester, a gyilkosság éjjelén mit észleltek és hogy nem-e fordult meg azon éjen idegen ember a községben? De az őrök egyöntetűen akként nyilatkoztak, miszerint nemhogy idegen emberrel, de még odavalóval sem találkoztak s habár az éj folyamán több ízben megfordultak a ház körül, melyben a gyilkosság történt, semmit sem vettek észre.

Hasonlóan nyilatkoztak a járőr előtt a boltosok és a korecmárosok, nevezetesen, hogy a községben sem az nap, sem az est folyamán idegen embert nem láttak.

Hátra volt még a postamester, akinek bemondásától sokat remélt az őrmester s a ki a hozzá intézett kérdésekre elmondotta, hogy Constantionides Helén tényleg kapott Orsován lakó fiától posta-utalvánnyal 35 frtot, melyet címzett december hó 20-án d. u. személyesen fel is vett. A pénznem egy tizes, négy ötös és öt egyes s minden bankjegy balsarkára, kék ironnal jegyzet C.

betű volt. A postamester megemlité, miszerint neki, saját ellenőrzése miatt, szokása, ha valakinek pénze érkezik, a bankjegyek sarkára ezimzett nevének kezdőbetűjét jegyezni és az így megjegyzett pénzt külön-külön csomagokban rakja fiókjába; arra nézve pedig, hogy valaki jelen lett volna a kifizetésnél, határozottan állíthatja, hogy rajtuk kívül senki sem volt a postahivatalban.

Az őrmester tehát némi nyomravezető adattal távozott a postahivatalból, de az oly csekély volt, hogy hasonlított a semmihez, meggondolva, hogy az ily furfangos módon elkövetett gyilkosság tettesének szintén feltűnhetett a kék betű s hogy árulójuk ne legyen, letörölték. Ezen feltevés daczára ismételten rendre meglátogatta az őrmester a koresmárosokat és boltosokat, de sehol nem talált ilyen bankjegyet, meghagyta azonban nekik, hogyha netalán valaki kék írónnal megjegyzett bankjeggyel akarna fizetni vagy felváltás végett oda vinné, ezt a községi előljáróság útján azonnal tudtára hozzák.

A községházánál felügyelet alá vett kétes existenciájú egyéneknél személy- és házmotozást tartott, de ez sem vezetett eredményre s miután azok alibiájukat tökéletesen beigazolták, szabadon bocsájtattak.

Az őrmester a gyilkosság elkövetésével első ízben a meggyilkolt vejét gyanúsította, habár Lugó Jánost, mint becsületes és józan életű embert ismerte, később el is vetette ezen alaptalan gyanuját s a nyomozást más irányban folytatta.

Miután a környéken is nyomozást szándékozott eszközölni, e végből a szomszédos őrsőket a történetekről szolgálati jeggyel értesítette.

A környék átkutatására kirendelt járőr is bevonult s habár minden sziklatüreget és más olyan helyet, hova egy hullát el lehet rejteni, tüzetesen átkutatott, még sem sikerült a legkisebb nyomra sem rájönni.

Az őrmester látta, hogy fáradozásuk eként eredményre nem vezetett, látszólag beszüntette a nyomozást,

hogy azt egész csendben, annál buzgóbban folytathassa.

Deczember 23-án érkezett meg az ujmoldovai őrsre Morgán Izsák és Jorga Péter csendőrökből álló belobreskai őrs és jelentette Jakab őrmesternek, hogy Jágu községben a szolgálati jegyben jelzett, megjegyzett bankjegy után nyomozott és két 5 frtost talált Klein Salamon boltosnál, a melyek bal sarkán kék irónnal jegyzett C. betű volt felírva. A boltost kérdőre vonta, hogy miként jutott az ötösökhöz, az ugy adta elő, hogy az egyik öt frtost Mintyán Jovan korcsmárostól kapta, míg a másikat, ugy hiszi, egy ujmoldovai oláh, kit azonban nem ismer, hozta a boltjába. Mivel ilyen nagy pénzt ritkán hoznak, arra is emlékszik, hogy mindkét 5 frtost az nap, azaz 23-án kapta.

Az ujmoldovai ember szivart vásárolt és ötössel fizetett, ugy emlékszik, hogy egy magas, napharnított, borotvált állu, fekete bajuszu egyén. A korcsmáros erre vonatkozólag szintén kikérdeztetett; az egyént, kitől a pénzt kapta, ő sem ismeri, de külsejét egész ugy írja le, mint a boltos, tehát a korcsmában megfordult egyén *azonos* az előbbivel, ez nem szenved kétséget.

A járőrnek ezen jelentése némi derengő világságot árasztott a gyilkosságot borító sötétségre, mert az őrmester immár gyanította, mily irányban kell a nyomozást folytatnia, hiszen a személyleírás egészen illet Vladuleszku Demeterre, ki szintén *magas, borotváltarczu, feketebajuszu* ember volt.

Az őrmester a járőrt őrsére visszautasította, éberségre intvén őt, míg ő maga, Janustyák András csendőrrel aznap délután *látszólag* külszolgálatra ment. Tényleg azonban *nem* távozott a községből, hanem elrejtőzött és este 9 óra felé felváltva, hol Vladuleszku, hol Gurán lakása körül les-állást tartott, de semmi gyanusat nem észlelt.

Másnap, azaz 24-én este, midőn a községben már mindenki nyugalomra tért, Jakab őrmester ugyancsak Janustyák csendőrrel a laktanya hátulsó kijáratán észre-

vétlenül távozott és a község szélén Gurán kertjéig lopódzott s mivel annak kertre nyíló ablakán még világozást észlelt, a csendőrt a kerten kívül vissza hagyva, ő maga át mászott a sövényen és óvatosan az ablakig kuszott, megtudandó, mi történik a szobában. Mivel a szobának nem volt kettős ablaka, az őrmester nemcsak láthatott, de halhatott is mindent, mit odabent beszéltek.

Az ablakhoz érve, vigyázva betekintett s látta, hogy a szobában Gurán Miklós volt csendőr Vladuleszkuval pálinkázás mellett diskurálnak és következő párbeszédnek lett fültanuja: „Nagyszerűen kijátszottuk őket, ugy-e pajtás?” szolt Vladuleszku, az előbbi beszélgetést folytatva. „Furfangos ember is vagy te Miklós, látszik, hogy csendőr voltál.” Ezen magasztalás hízelt Guránnak, mert egész önhittséggel felelt:

— Nem azért voltam két évig csendőr — a harmadik évet nem tölthette ki, mert reá ismertek és a testületből kicsapták, mit ő azonban bölcsen elhallgatott — hogy kifogjon rajtam az őrmester. Űtheti bottal az öregasszonynak a nyomát, míg reá akad, pedig ha tudná, hogy a gyári poszmat képezi a mámi szemfödelét, menten kikaparná.

— Brr, ne emlitsd, most is borsódzik a hátam — szolt közbe Vladuleszku — ha rá gondolok, hogy miként meresztette rám a szemét az a vén boszorkány.

— Na, már megint képzelődöl — korholta Gurán — jobb lesz, ha iszunk egyet; lásd az én nyakravalóm rojtját aligha magával nem vitte a másvilágra, mert csak másnap vettem észre, hogy le van tépve s még sem gondolok vele.

— Én sem gyávaságból hoztam fel — mentegetődzött Vladuleszku — hanem csak szóbeszéd képen, mert azt, hogy a vénasszony a gyármelletti poszmat alatt, a holmi pedig a disznó-ól padlója alatt van, csak mi ketten tudjuk, de tőlem nem is fogja megtudni senki.

— Tőlem még kevésbé — felelt a volt csendőr. — Nem hallottál neszt? — Mindketten fölugrottak ülőhelyeikből, kiszaladtak, de semmit sem láttak és csend volt körös-körül.

Az őrmester, ki az ablak alatt fülel, csizmasarkával véletlenül egy kavicsra hágott, amelyről a sarka lecsuszott és a falhoz ütődött, ezt hallották a czinkosok, de mikorra ők kiértek, az őrmester már a sövény alatt volt s még hallotta, amidőn egyik társát megnyugtatni igyekezett: „alighanem a macska szökött le az eresz alól, az okozta a zörejt.“

Ebbe csakhamar meg is nyugodtak, mert minden csendes maradt s Vladuleszku társától elköszönve, nyugodtan ment haza. A gyertya kialvása jelezte, hogy Gurán is nyugalomra tért.

Csak midőn ismét csendes lett minden, bujt ki az őrmester rejtekéből s a csendőrhöz csatlakozván, egyenesen a község házához sietett, itt egy községi közeget maga mellé véve, még két másik csendőr kíséretében a mit sem sejtő Vladuleszku lakására ment, azt felkölté s nyomban letartóztatta. Vladuleszku az őrmestert méltatlan bánásmódjáért följelentéssel fenyegette, nem is gyanítva, milyen alapos okoknál fogva tartóztatták le és úgy vélte, hogy az csak pusztán gyanuból történik. De ezen okoskodása nem használt s az őrmester rögtön személy- és házmotozást tartatott, azonban egy áson kívül, amelyen még látható volt a poszmat és ganéj nyoma, más gyanus tárgyat nem találtak. Az ásóra vonatkozólag letartóztatottnak nejét kikérdezte, ki, nem tudva semmiről, azt adta elő, hogy ásót vagy kapát, késő ősz óta nem használtak és ezen eszközök a szinben vannak eltéve. E szerint az ásó, mint bűnjel, elkoboztatott. Vladuleszkut a község házára vezették, hol két csendőr vette őrizet alá, az őrmester pedig az előbbinél sokkal rafinrozottabb Gurán Miklós volt csendőr letartóztatására indult.

Gurán lakását bezárva találta s nagy sokára sikerült a mélyen alvó Gurántól bebocsájtatást nyerni. Midőn végre az ajtót nagy álmosan kinyitotta, egyszerre éber lett és — szemmel láthatólag — megszeppent, midőn az őrmestert és a csendőröket megpillantotta, de csak-

hamar összeszedte magát s közönyt színlelve, kérdezte, mivégből háborgatják éjszaka? Az őrmester kiakarván gonosz lelkiületét próbálni, a szobába lépve, közönyös hangon mondá: „Csak azért háborgattam, mert szeretnék magától — mint volt csendőrtől — Vladuleszkura vonatkozólag egyet-mást megtudni“.

Gurán kíváncsiságát nem bírván fékezni, közbeszólt:

— Hát mi van Vladuleszkuval?

— Az ám, azt előre kellett volna bocsájtanom, hogy le van *tartóztatva* Constantiodesz Helén meggyilkolásának gyanuja miatt s mivel maga akkor este együtt volt vele, azt akarnám megtudni, hogy nem vett-e észre rajta valami különöset?

Gurán, kapva az őrmester bizalmas közeledésén, elkezdte társát *áztatni*.

— Olyast nem vettem észre rajta, amiből szándékára következtetni lehetett volna, de gyanus volt előttem, kivált *másnapi* viselkedése. Igaz, hogy a gyilkosság óta csak *egyszer* találkoztam vele az utczán. (Tehát az esti összejövetelt elhallgatta.)

Ugy látszott, szeretne még valamit megtudni az őrmestertől, mert beszédét hirtelen félbeszakítva, mohó izgatottsággal kérdé:

— Beismerte Vladuleszku a gyilkosság elkövetését?

— Még nem, — felelt az őrmester — de reménylem, nemsokára beismeri és — még *társát* is meg fogja nevezni, mert kitudódott, hogy *ketten* voltak!

E szavaknál az őrmester Guránnak keményen a szemei közé nézett, de az nem jött zavarba, hanem szemtelenül felelt:

— Meglássa, őrmester ur, az a gazember még valami tisztességes embert akar *bemártani*, hogy az volt büntársa, pedig az aligha ebből a községből való.

Ugy okoskodott a furfangos Gurán, ha Vladuleszku meg is nevezi, ő időközben az ól padlója alá rejtett holmikát továbbítja s így majd Vladuleszku felsül állításával.

Erre azonban nem maradt ideje, mert az őrmester kijelentette neki, hogy nagyon sajnálja, de őt is le kell tartóztatnia! Ezen nyilatkozat úgy hatott, mint tiszta égből lecsapó villám. Egyszerre vége volt a nagy bátorságnak, inai megesuklottak s testén bágyadtság vett erőt, feje zugni kezdett és levegő után kapkodott.

Több perezre volt szüksége, míg annyira magához tért, hogy előbb érzetlen, gyöngé, de midőn tökéletesen visszanyerte önuralmát, annál erősebb hangon kelt ki a letartóztatása ellen.

Bizonyítékot kívánt, mi indokolná az őrmester eljárását, mit jogtalannak és gyalázatosnak nyilvánított.

A bizonyíték megjött hamarabb, mint várta és gondolta és pedig oly nyomós, megezáfolhatlan bizonyítékok, mely ellen nem volt appelláta! Ugyanis a házmotozásnál az őrmester egy botot talált, mely stilétes volt, de jelenleg a tör hiányzott belőle és most egyszerűen botnak szolgált. Mivel az őrmester papírpénzt keresett, tehát a botnak üres részét is átvizsgálta s nagy öröme fáradtságát siker koronázta, mert a bot üregéből egy esomó bankjegy került — habár éjjel volt — napvilágra.

A bot-üregből kikerült pénz neme: egy tizes, két ötös, és öt egyesből állott és minden egyes bankjegy sarkán kék ironnal irt C betű!!

Ez volt a bizonyíték, amely lesujtó hatást gyakorolt a furfangos, de gyáva Guránra.

— Kell-e még több bizonyíték? Ha kell, később többel is szolgálok, még ráadásul egy kis meglepetésben is részesítem. Mit szól ezekhez?! — Gondolja még most is, hogy Vladuleszku egy *tisztességes* embert fog bűntársul megnevezni? Én azt hiszem, nem!

Gurán fejét lehorgasztotta; e kérdésekre nem is válaszolt és fel sem tekintett, tökéletesen le volt fegyverezve.

Jakab őrmester Guránt elvezettette, lakását bezárta s kulcsát — mivel letartóztatott nőtlen ember volt — magához vette.

Másnap, azaz december 25-én az öreg asszony hullájának kiásatása czéljából a községi bíró által 4 ember a kellő szerszámmal és kocsival ellátva, rendeltetett ki az őrmester mellé.

A munkaerővel a falu végén levő kénsav-gyár azon részét kutatta át, ahol a poszmat van lerakva. Hosszas kutatás után sikerült egy olyan helyet felfedezni, ahol friss ásás-nyomot vélt megkülönböztetni.

Itt kezdtek tehát ásni és ime, alig pár pereznyi munka után reá akadtak a hullára. Rögtön kocsira tették, gyékénnyel betakarva, a község házára szállították.

Midőn a kocsi odaért, már az értesített vizsgáló-bíró az orvossal együtt várt reájuk.

Az orvos a hulla-szemlét megejtette és erőszakos megfojtást állapított meg, mert a hulla nyakán, minden kétséget kizárva, ujjnyomok voltak láthatók!

A jegyzőkönyv felvétele után a vizsgáló-bíró az orvossal távozott, az őrmesterre bízva a még hiányzó bűnjelek beszerzését.

Az őrmester, a kéznél levő munkaerővel, Gurán disznó-óljához ment. A padlót fölfeszítette és a földben eltemetve megtalálta a dunyhát és a két párnát; ezen tárgyakat a község házához vitette s a hulla eltemetése iránt intézkedett.

Ezek után a gyilkosokat vontá ismét kérdőre, első sorban Vladuleszku hozatta elő.

Vladuleszku, az éjjel történetekről mit sem tudva, vakmerő, követelő hangon lépett föl:

— Itt vagyok s remélem, megmondja végre az őrmester ur, hogy minő alapon tart itt fogva s ki meri azt állítani, hogy én vagyok a gyilkos?

— Csak ne oly hevesen — felelt az őrmester — mindennek sorát ejtjük; első sorban arra feleljen, *maga* indítványozta-e a gyilkosságot vagy Gurán?

— Én sem nem indítványoztam, sem nem követtem el a gyilkosságot — válaszolt szemtelenül Vladuleszku,

— Nem-e? — szólt az őrmester — nézzen csak ki az ablakon, aki ott künn van, az nem úgy beszél!

A gazember kitekintett s arcza elárulta ijedtségét, mert Guránt ő szabadnak gondolta s ime, ott látta az udvaron szuronyos csendőröktől körülvéve. Ezen látvány lelohasztotta biztos föllépését.

Az őrmester azonban teljesen le akarta sujtani és töredelmes beismerésre bírni a konok gonosztevőt, miért is áldozatuk hullájához vezette.

Vladuleszku ezen látvány oly váratlanul érte, hogy visszatántorodott ijedtében, s arra kérte az őrmestert, hogy mentse meg e látványtól, *mindent beismer*, csak vezesse el e borzalmas helyről, mert nem bírja a hulla látását elviselni.

Az őrmester látta, hogy célja el van érve, eleget tett a gyáva lelkű gyilkos kérelmének és vissza vezeté a községházában levő irodahelyiségbe, hol Vladuleszku egész terjedelmében elmondta a gyilkosság részleteit: „Gurán már egy pár hét előtt magához hívott pálinkázni és szóbeszéd közben félig tréfásan kérdezte tőlem, nem-e segitenék neki Constantionidesz Helént, azt a vén pénzes zsákot a másvilágra származtatni? Volna pénz, mint a köles — ugymond — no, Miklós pajtás, mit gondolsz? de én még a gondolattól is undorottam és komolyan mondtam Guránnak, hogy ne számíton az ilyen vállalatnál reám s jobb lesz, ha ő sem töri ilyen rosszban a fejét!

Gurán nevetve mondta, hogy hiszen csak tréfált és én megigérttem neki, hogy senkinek sem szólok róla.

Ő azonban, bármikor találkoztunk, újra meg újra felhozta és mindig komolyabban iparkodott a gyilkosságra rábeszélni. Így december 21-én is a korcsmában együtt pálinkáztunk, ő váltig itatott és nem szünt meg ostromolni, felhozta azt is, hogy az öreg asszony előbbi napon, azaz 20-án is kapott pénzt a postán, mit ő saját szemeivel látott, mert éppen akkor ment el a posta előtt,

midőn onnan az öreg asszony kilépett s az utcán még egyszer átolvasta a pénzt, mielőtt kendőjébe kötötte.

Nem tudom, az ördög bujt-e belém, vagy a pálinka szállt a fejembe, de megvett és én beleegyeztem Gurán tervébe, ki azzal biztatott, hogy ő csendőr volt és tudja, hogy mint kell eljárni, nem jönnek arra rá soha!

A pálinka elfogyasztása után, ugy kilencz óra tájban, távoztunk a korcsmából s ugy beszéltük meg, hogy én őt a tehén-pajtában várom meg, így is történt. Ugy 11 óra után lehetett, már mindenfelé csend volt a faluban, midőn Gurán megjelent.

Együtt mentünk az öreg asszony szobájának ajtajáig és én, mivel hangomat ismerte, bebocsájtatást kértem. Az öreg asszony ajtót nyitott és éppen kérdezte, mit akarok tőle, midőn Gurán hirtelen torkon ragadta és fojtogatni kezdte, én pedig, mert kezeivel védekezett, azokat fogtam le.

Hamar végeztünk vele s becipeltük a szobába és miután a dunyhába összekötöttük, a pénzt kezdtük keresni, de, bár mindent felkutattunk, 35 forintnál többet nem találtunk, mit Gurán magához is vett. — Ezek után kivittük a hullát a gyár mellé és elástuk a poszmatba. A dunyhát meg a párnát Gurán magához vitte és a disznó-ól padlója alá ásta.

A pénzen másnap megosztzkodtunk, én két ötöst kaptam, melyeket i községben föl is váltottam.

Vladuleszku ezen terjedelmes vallomás után megtörtén rogyott egy székre.

Most elővezették Guránt, ki, midőn büntársát megpillantá, elhalványodott, de megrögzött konoksággal tagadott mindent s annyira ment szemtelensége, hogy a társa által szemébe mondott vádakát is rágalomnak nevezte s semmit sem akart tudni az egész dologról. De midőn az őrmester őt is, mint czinkostársát, odavezette áldozatához, a hulla és annak még mindig kezében levő nyakravalórész neki is megoldotta nyelvét.

A hulla látása annyira hatott a gazemberre, hogy az asztalba kellett fogódzni, különben összeroskad. Így van ezzel minden gyilkos: a vérontástól nem riad vissza, de a tetemre hívást kevesen állják ki; a lelki erő nem tartozik erényeik közé s ha van is vakmerőségük a tette és lelki vadságuk, mely a rémtettet elkövetteti velök, nincs, legalább rendszerint, lelki erejük a vérváddal szembeszállani.

Gurán is, mint társa, töredelmesen elmondott mindent, csak a bünszerzést, az eszmét nem akarta magáénak ismerni s úgy tüntette fel magát, mint a rosszra csábitott ártatlanságot, ez által remélve, hogy enyhébb büntetést szabnak reá.

De az őrmester, ki meg volt győződve, hogy Gurán volt a csábitó és nem a csábitott, addig nem vezette el a hulla mellől (jól látván, milyen hatással van ennek látása a gonosztevőre), míg az mindent be nem ismert, s csak miután ez megtörtént s Gurán beismerte azt is, hogy ő volt, ki hosszú rábeszélés után vette rá Vladelszkut a gyilkosságra, — csak ekkor vezették el a borzalmas helyről. Az őrmester most már a két gonosztevőt a tényvázlat és bünjelek kíséretében az orsovai kir. járásbíró-ságához kísértette, honnan az előzetes vizsgálat megejtése után az ügyészség fogházába vándoroltak s most ott várják méltó büntetésüket.

A derék őrmester, kinek három nap alatt sikerült egy ilyen furfanggal kieszelt bűntényt kideríteni, az új-moldovaiak szemében egy fejjel nőtt s a merre ment, tisztelet és becsülés tárgya volt. Sokáig nem is volt az új-moldovaiaknak érdekesebb beszéd tárgyuk, mint a gyorsan lépre került rablógyilkosok esete.

Csendőr-harcz.

Az olvasó nehogy azt gondolja, hogy a csendőr-harcz alatt valamely nagyobb csendőr-osztagnak tudom is én melyik külhatalom katonáival történt összeütközését szándékozom papírra vetni.

Dehogy.

A szándékom az, hogy két derék csendőrnek egy fegyveres csavargóval folytatott éjjeli harcát elbeszéljem, a melyben, mint rendesen, a csendőrök maradtak a győztesek.

A dolog úgy esett meg, hogy Mihalič János csendőr-járőrvezető meg Kresovič Máté csendőr a rúmai őrsről (Horvát-Szlavonia) 1888. évi január hó 28-án rendes szolgálathoz lettek kivezényelve. Nagy hideg volt akkor, de azért a járőr pontosan portyázta le az előirt őrzőjáratot Gregurevčig minden eredmény nélkül.

Január hó 30-án esti 9 órakor érkeztek meg a községbe. Itt arról értesültek, hogy Antič Lázárnál néhány nap óta idegen emberek tanyáznak.

Minthogy Antič becsületes s jóra való ember hírében állt, a járőr a vett értesülés után nem annyira a gyanuokok alapján, mint inkább kötelességérzetből indult a jelzett ház felé, maga mellé véve Glugič János éjjeli őrt is. A mint odaért, az éjjeli őrt úgy állította fel, hogy az utcáról a ki- és bejáratokat szemmel tarthassa; a járőr pedig észrevétlenül az udvarba hatolván, a tornácra nyíló ajtó és ablak mellett foglalt állást.

Mihalič csendőr az ablak alá ment nagy óvatosan. Az ablak és függöny közt rézsut egy ujjnyi széles nyílás

volt: ezen keresztül a szobába nézett és látta, hogy a házi gazda két idegen emberrel borozgat. A csendőr előtt a gazda mellett ülő egyik egyén gyanusnak tetszett, miért is az ajtó mellett álló társához visszament, óvatosságra és fegyverének lökésállapotba való helyezésére figyelmeztette.

Aztán megkopogtatta az ajtót s gyorsan visszatért az ablakhoz, hogy megfigyelhesse, mi történik a szobában. Észrevette, hogy a kopogtatásra az egyik hirtelen az ágy alá bujt, a gyanusnak feltűnt alak pedig a gazda után a konyhába indult, bizonyára azért, hogy ott elrejtőzván, egy észrevétlen perczben a szabadba menekülhessen.

Ezt meg is tehetné volna, ha a járőrvezető ilyen észszerűen és tapintatosan el nem jár.

— Ki van kint? Mit akar ilyen későn? — kérdi belülről a házi gazda.

Erre a járőrvezető elváltoztatott hangon felszólította, hogy nyisson ajtót, mert egy kis beszélni valója volna.

Amint az ajtót kinyitotta s látta, kikkel áll szemben, észrevehető módon meghökkent s olyan mozdulatot tett, a melyből azt lehetett következtetni, hogy az ajtót ismét gyorsan be akarja csukni a járőr orra előtt.

Ezen szándékában azonban megelőzte a járőrvezető az által, hogy lábát gyorsan az ajtó közé tette s azt kérdezte, hogy minő idegen ember van nála. Ez tétovázva oda nyilatkozott, hogy nála idegen ember nem tartózkodik. A járőr tudta az előzményből, hogy Antič nem mondott igazat s észrevette, hogy az ajtó mögött valaki van; valamint azt is hallotta, hogy egy csattanás történt, a mely hasonlított valamely fegyver kakasának a lecsapódásához.

Mellesleg mondva, a járőrvezető azon feltevése, hogy az egy lövés akart lenni, helyes volt, mert később a rablótól elvett forgópisztolyban valóban egy töltényt talált, a melynek gyutacsa be volt ugyan ütve, de nem sült el.

Isteni gondviselés.

Mert ha elsült volna, a járőrvezetőt, a ki az ajtó nyílásától alig volt egy pár arasznyira, menthetetlenül halálosan találja.

Mihalič csendőr, hogy az ajtó mögött levő fegyverét ne használhassa, az ajtót egész erővel hátranyomta s a már lőkész állapotban levő fegyvert úgy ő, mint járőrtársa kész vette s az elrejtőzött egyént felszólította a törvény nevében, hogy adja meg magát s rejtekéből lépjen elő.

A gonosztevő ezen felszólításra lövéssel felelt, a mely lövés Kresovič csendőr jobblábának czombját horzsolta. A két csendőr szintén tüzelt, de credmény nélkül, mivel az erős tölgyfaajtó a golyó áthatolását megakadályozta.

Előbbeni vérszemet kapván, egymásután még két lövést tett, a melyből egyik lövés ismét az óvrendszabályokhoz kellőképen nem alkalmazkodó Kresovič csendőrt találta, balkarján veszélyesen megsebesítve, mire az fegyverét elejtette.

A járőrvezető ezt látva, társának fegyverét gyorsan felemelte, miközben lábával az ajtótól elmozdult.

Ezen pillanatot a gonosztevő felhasználván, az ajtót becsapta és elreteszelte (elzárta).

A kapunál felállított éjjeli őr már az első lövés halatára megugrott. A járőrvezető erre a még harczképes járőrtársát állította az utcaajtóhoz, olyképen, hogy az utcára szolgáló ablakokat szemmel tarthassa; ő maga pedig az udvarra és a ház végére nyiló ablakokat vette megfigyelés alá. Alig foglalta el figyelő állását, a midőn a ház végére nyiló ablakon egy alak kiugrott s a kerítésen keresztül a szomszéd kert felé törtet.

Mihalič csendőr utána indult. A menekülő ezt észrevette, hátrafordult s forgópisztolyából tüzelt s daczára, hogy a golyó a csendőrnek jobb mutatóujját találta, viszonozta a lövést, és pedig sikerrel, mert a menekülő elbukott. De ez csakhamar talpraállt és az esés közben elejtett forgópisztolyt kereste; keresés közben felpillantott s a gyorsan közeledő csendőrre reákiáltott: „Ne közelíts, kutya, mert meghalsz; tudd meg, hogy én Mirkovič vagyok.“

A csendőr most már tudta, hogy hires rablóval van dolga. Különben szívós ellentállása is mutatta, hogy megrögzött gonosztevő került a hálójába. Ezért még inkább iparkodott őt élve elfogni.

A rabló ezt megsejtette, mert kézi tusában akart a csendőrrel elbánni, a kihez most már ő is közeledett. Bizván hatalmas testi erejében, az éppen döfést intéző járőrvezető szuronyát megkapta s a fegyvert ki akarta csavarni a kezéből, de a dulakodásban sikerült Mihaličnak fegyverét kiszabadítani s a rablónak hatalmas szuronydöfést adni, mire az eszeesett.

Mihalič csendőr azt gondolván, hogy a hirhedt rabló végleg harc képtelenné vált, közelebb ment hozzá. De az hirtelen újból megragadta a fegyvert s dulakodás közben a csendőrnek saját szuronyával bal czombját furta keresztül.

A nagy vérvesztés következtében gyengülni kezdő csendőrt a még elég erős gonosztevő okvetlen legyőzi, ha segítségül ideje korán meg nem érkezik Kresovič csendőr, ki gyorsan tájékozván magát, a gonosztevőt egy szuronydöféssel végleg harc képtelenné tette s így bajtársát a biztos haláltól megszabadította.

A lövöldözésre elősietett községi előjáróságnak segítségével a házi gazdát és a rablóval rokonságban álló idegent a járőr letartóztatta és a sebesült rablóval együtt a községi börtönbe kísérte, illetve szállította, hol utóbbi egy félóra múlva kilehelte gonosz lelkét.

Előbbieket pedig a járőr az őrsre bekísérte. Innen a rumai kir. járásbiróságnak adattak át a háznál talált s a rabló által otthagytott egy és kétesövű vadászfegyverrel, forgópisztolylyal és negyven darab tölténnyel együtt.

Nagyon természetes, hogy a két csendőr, a mint sebeikből felgyógyultak, a kellő kitüntetésben részesültek.

Egy merész leszállás eredménye.

Metsző hideg szél kavarja fel a homokszerű havat s itt-ott dombokká söpri össze, mintha akadályt akarna gördíteni a járókelők útjába az amugy is gyarló mezei uton.

S ha már megelégette, a hódombokat öleli fel s oszlopokban viszi tovább, míg újabb akadályt talál, a mit eltemethet vele.

Hasonlított e fagyos mező egy kiskiadásu szibériai sivataghoz.

A kísértetiesen üvöltő szél daczára két csendőr törekszik Szász-Dálya felől Czelina irányába.

Küzdve a szél által hajtott újabb meg újabb hóoszlopokkal, kimerülten gázolnak az utjokban felhalmozódott hófúvásokon keresztül. „Zord időben a jó gazda még a kutyáját sem hajtja ki” — mondja a közmondás.

S lám!

A csendőrt kihajtja kötelességérzete. Nem törődik a dühöngő elemmel s nem csüggeszti el az útjába gördített akadály. S ha lankadnának az emberi erőt meghaladó menetelésben, akkor serkentené őket az a gondolat, hogy a fárasztó ut talán egy elkövetendő bűntény megakadályozásához vezet. Már pedig, ha gonosz cselekmény megakadályozásáról van szó, a csendőr nem ismer fáradtságot, nem ismer akadályt.

A két csendőr elég gyors lépésben haladt előre. Igaz, hogy belé is izzadtak. Könnyebben esik a káposztataposás is, mint az ilyen hófúvásos uton való kutyagolás.

Az ifjabbik sokkal lassabban szedi a lábait s erőltetésébe kerül társával lépést tartani. No, de fiatalabb is a

másiknál; testét-lelkét nem edzette még meg eléggé jól a csendőr-élet. De bátor fiu és a világért sem panaszkodnék. Csak a szemei furódnak nagyon türelmetlenül a messzeségbe, mintha keresne valamit. Az öregebbik észreveszi és kissé gunyos, de jóindulatu mosolylyal mutat egy, a távol ködben alig észrevehető pont felé:

— Kírtartás, bajtárs.

— Látod azt a sötétlő erdőt? annak szélén van a korcsma.

— Igaz, hogy nagy utat tettünk meg aránylag rövid idő alatt, — folytatta halkán az öregebb, — de ha az embernek ilyesmit besugnak, végére szeret járni. Így kívánja a csendőr-virtus. Nosza, csak előre! Éjfélre jár az idő. A gazemberek meg éjféلكor fognak összejönni a düledező csárdába gaztettük megbeszélése végett. Ezt okvetlen ki kell lesnünk.

Eközben mindig közelebb értek a célhoz. A csárda körvonalai már tisztábban váltak el a láthatártól. Ekkor az öregebb csendőr társát az esetleg bekövetkező esélyekre figyelmeztette s úgy ő, mint társa a történyt az adogatóból a történyürbe feladta s készen tartott fegyverrel közelítették meg a lesállás helyét.

A csárdához érve, annak még ép helyiségét, a mely egy szobához hasonló ür volt, átkutatva, mi gyanusat sem találtak.

Az öregebb csendőrnek egy merész gondolata támadt s azt végre is hajtotta.

A düledező korcsmának az említett szobaformájú helyiségében, úgy látszott, — a tüzhely után ítélve — hogy a pásztorok és favágók menedékhelyét képezte s abban, hogy nyirkos időben is száraz tüzelő anyagjuk legyen, nagymennyiségű rőzse volt felhalmozva. Erre építette a járőrvezető merész tervét.

Mig társa őrt állott, addig ő a rőzsét úgy heiyezte el, hogy mögötte észrevétlenül elrejtőzhetnek.

Alig hogy kész volt, társa azt jelezte neki, hogy Szász-Dálya és Czelina felől alakokat lát közeledni s

a mint a kétes holdvilág mellett kivehette, két-két alak körvonala különböztethető meg.

Miután a járőrvezető meggyőződött arról, hogy semmi sem árulhatja el ottlétüket, elhelyezkedtek a rőzsecsomagok mögött s fegyverüket kéznél tartva, várták a következőket.

A gazemberek nem várattak sokáig magukra. Kis időre már hallatszott a lábuk alatt ropogó hó nyikorgása. Ez a zaj aztán később elcsendesült. Az éjszakával czimboráló gazemberek az elhagyott csárdában tüntek el.

Mielőtt tanácskozáshoz kezdettek volna, a legóvatosabb közöttük a rozzant épület átkutatására indult. Mikor a rőzserakáshoz ért és annak éppen átvizsgálásához fogott volna, türelmetlenül hívták vissza a társai, hogy ne öregasszonyoskodjék, ugy sincs ebben a kalibában egy elátkozott lélek sem rajtuk kívül. Ez visszament a társaihoz és növekedő érdeklődéssel hallgatta egyik társuk előadását, kinek hangja nagyon ismerős volt a hallgatózó járőrnek:

--- Azért hivattalak benneteket ide erre a félreeső helyre, mert innen legközelebb esik az a hely, a hova vezetni akarlak benneteket. Az őrt pedig azért állítottam ki, mert amint tegnap Juvannal erről a találkozási helyünkről beszélgettünk, az asztal végén ülő csősz nagyon figyelni látszott minden szavunkra. Ez gyanus volt előttem s aggódtam is, hogy valakinek esetleg fecseg s így esetleg meglephetnének. Azonban azzal igyekeztem magamat megnyugtani, hogy nem is hallhatott meg mindent, meg ha hallott is valamit, abból az egy pár elejtett szóból nem gyanít semmit s fel sem tételezi, hogy korcsmában olyasmiről beszéljünk. Mind a mellett jó az óvatosság. Most figyeljetelek, mert el fogom beszélni, hogy hova akarlak vezetni benneteket. Ismeritek-e az uradalmi ispánt, kinek lakása ide nem messze a falu mellett van?

Mind egyszerre feleltek: cumsenu (hogyne).

— De azt nem tudjátok, hogy az ispán tegnap delután 4000 forintot kapott az erdőben összerakot ölfákért és hogy ez a pénz nála van még most is. Ugy szeretném, ha az nem nála, hanem nálunk volna. Csak rajtak áll a pénzt megszerezni. Ez alkalommal is én foglak benneteket vezetni s azt hiszem, meg vagytok győződve, hogy mindig elővigyázó voltam s hajba nem kevertelek benneteket.

— Hiszen azt tudjuk — szólt közbe az egyik czinkostárs — hogy te jól el tudod rendezni a dolgot, de én még is félek, mert a multkor is kis hijja volt, hogy ott nem felejtettek a tömlöczben azért a rabló-gyilkosságért, amit a mult évben hajtottunk végre.

— Annak te voltál az oka, mert figyelmeztetésem ellenére igen költekeztél, miáltal a kopókat (csendőröket) magadra uszitottad s majd hogy hajba nem kevertél minket is. Most is ott ülnél, ha nem hivatkoztál volna reám, hogy tőlem kapod a pénzt kölcsön.

— Vettem is észre hogy a csendőrök gyanus szemmel néztek, amidőn vallomásommal tégedet kiszabadítottalak, de kérdőre mégsem mertek vonni.

— Persze, hogy nem mertek — vette fel a szót az előbbeni — ki is gyanusithatná a gazdag Muntyán Gligor czelinaí birót. Meg amugy is mindent megtudhatsz a csendőröktől s így könnyen tájékozhatod magadat.

— Igaz, hogy nekem többnyire mindent megmondanak, mint birónak, de sokszor megesik, hogy titkolóznak s ilyenkor vagy magyarul vagy németül beszélnek egymás között. Persze, azt gondoljak, hogy nem értem s így mindent kihallgatok és amit lehet, hasznomra fordítok.

— No, de ne szaporítsuk a szót, azt akarom hallani, hogy bele egyeztek-e az én tervembe vagy nem?!

Nagyon természetes, hogy mindannyian beleegyeztek. Nem első eset volt ez, hogy a ravasz Muntyán Gligort, ki a birói tekintély biztos álczája alatt a legvakmerőbb büntetteket hajtotta végre, czinkostársai, mint egyetlen s leghivatottabb vezérüket követték; és most az elébük

terjesztett jó préda uj tette ingerlé őket s majdnem egyszerre szóltak:

— Beleegyezőnk, csak a tervedet mond el, hogy mikép fogjuk végrehajtani.

— Nyomban elmondom. El voltam rá készülve, hogy beleegyeztek s már a szerint intézkedtem.

— Halljátok tehát. Én előre megyek be az udvarba a kert hátulsó részén. Engem a kutyák ismernek s nem fognak nagyon ugatni. Mérgezett kenyeret adok majd nekik, mitől azonnal felfordulnak, mihelyt megették.

Amint ez megtörtént, egy füttyentésemre ti is bejöttök.

— De hátha a kutyák nem eszik meg a kenyeret a te kezedből? — kérdi egyik czinkostárs a többi közül.

— Erre is kiterjedt a figyelmem, mert tényleg még ismerős ember kezéből sem veszik el a kenyeret, de én már előre úgy szoktattam őket, hogy valahányszor éjjel vagy nappal odamentem, mindig dobtam nekik egy darabka kenyeret s most már úgy hozzá szoktak, hogy ha az ispán udvarába lépek, a kutyák örömben reám ugrálnak. Ez fel sem tűnt az ispánnak, mert majd csak minden nap akadt valami dolgom nála.

Láthatjátok, hogy mindent előre elkészítettem s így mitől sem tarthatunk. — Amint mondtam, bejöttök ti is az udvarba. Achiv és Juvan az istállóhoz mennek. Ha az ajtó nyitva van, akkor bent bánnak el a kocsissal, ha nincs nyitva, úgy zörögnek s amidőn ajtót nyit, leütik. De vigyázni kell, mert a kocsis erős gyerek.

Györgye velem jön az ispán lakásához. Én az ablakot megkopogtatom, ő az ablakhoz jön s azt fogom mondani, hogy: „a csőszök egy fatolvajt fogtak“. Ekkor az ispán ajtót nyit és én Györgyét, mint fatolvajt előállítom neki. Mi az ispánt nem bántjuk addig, míg ti a kocsissal nem végeztetek. Egyszerre kétfelé nem akarok zajt ütni, nehogy valamelyikkel felsüljünk. Jobb lesz, ha előbb a kocsist s utána a gazdáját küldjük a másvilágra. A csüröskertben alvó béresektől nincs mit tartani, mert

azok olyan messze vannak a háztól, hogy semmit sem hallhatnak.

FigyeljeteK tehát: amint az istállóban csendesség lesz s minden elnémult, bejöttök, de zaj nélkül, az ispán szobájába, hol mi addig, az ispánnál töltetjük az időt.

Amint ti a szobába beléptek, egyesült erővel elbánunk vele úgy, hogy a kakas sem kukurikol utána. Csak arra kell vigyázni, hogy kést ne használjon senki, nehogy a ruhánk véres legyen.

A családja a mellette lévő szobában alszik. Ezeket nem bántjuk, de ha valamit észrevennének, úgy azoknak sem lesz kegyelem.

Arra azonban valamennyit figyelmeztetem, nehogy ismét úgy cselekedjeteK, mint a zsidónál tetteteK. ÖsszeszedteteK minden hitványságot s azután elkellett szórnunk az uton. Ha valami értékes tárgy kerül kezetek ügyébe, azt elhozzuk ide a nagy kő alá s majd azután, a többivel együtt, eloszszuk egymás között.

Most pedig minden egyes más uton igyekezzék a szakadék mellett lévő csonka körtefához s ott engem bevarva, együtt folytatjuk az utat az ispán kertjéig.

— Miért csinálunk oly nagy kerülőt? — kérdé az egyik czikonstárs.

— Azért — felelé a biró — mert azt akarom, hogy ha a csendőrök a nyomokat megtalálják, azok az erdőből ki és oda bevezessenek s azokat a csendőrök ott, a száraz levelek között, el is veszítsék.

Ha végeztünk, azután ti ismét a körtefánál gyülekezték s engem ott ismét bevártok.

Én az eset után azonnal az éjjeli örökhöz megyek s azt fogom nekik mondani, hogy az udvaromon járva, az ispán háza felől nagy lármát halottam. S így az éjjeli öröket magam mellé véve, az ispán házához megyek s ott esetleg meglévő nyomunkat tökéletesen megsemmisítettém az éjjeli örök járás-keleése által.

Az esetről azután értesitem az őrsparancsnokot s így a gyanút tökéletesen elterelem, a nyomozó járőrnek egész mást irányt fogok mondani, hogy körül-belül merre mentek a tettesek.

Most mindent hallottatok, tehát munkára. Nem szükséges nagyon sietnetek, mert még csak fél egy éjjel után. Én pedig úgy fél kettő után akarnék ott lenni.

Az utolsó szavakat már menőfélben mondotta, mivel úgy ő, minttársai, utra készen állottak és csakhamar el is hagyták a helyiséget.

Legfőbb ideje volt, mert a lesállításban volt esendőrök majdnem megdermedtek a szűk buvóhelyen. Szorult helyzetüket növelte az, hogy meg sem mozdulhattak, mert ellenkező esetben ottlétük el lett volna árulva. Ezért tehát inkább türttek.

Elképzelhető, minő érzés fogta el mindkettőt, midőn, mitől sem tartva, szabadon mozoghattak. Csakhamar a gyors mozgás által testük ruganyossága visszatért. Szükség is volt rá, mert még nagy feladat várt rájuk.

A járőr-vezető tudta, hogy a nevezett körtefa az ispán házának ellenkező irányában van s miután a terepviszonyokkal ismerős volt, illetve a szükséges helyiismerettel bírt, társával tehát abban állapottak meg, hogy ők egyenes irányban fognak az ispán házához közeledni. Azért választották a csalit-bokrokkal benőtt egyenes irányt, hogy az által előnyt nyerjenek s a bokrok által magukat takarják.

Az ispán házához érve, a kerítésen átmásztak s a kerten keresztül sikerült az istállót elérni anélkül, hogy őket a kutyák észrevették volna s mivel az istálló-ajtó nem volt elrekeszelve, abba minden zaj nélkül beléphettek.

Az ispán heves természetét a járőrvezető jól ismerte; tudta, hogy tudva nem vállalkozna azon szerepre, amit elkellett játszania a gazemberek leálcázása miatt, de mivel attól is tartott, hogy ha az egész esetet az ispánnak felfedezi, heves természeténél fogva képes lesz az

egészet elrontani; pedig ez koczkáztatta volna a várt eredményt.

Mert ha ezen furfangos gazemberek nem tüstént füleltetnek le, az egész dolgot letagadták volna.

Ezeket összegezve, a járőrvezető jónak látta először is a kocsist felkölteni, aki különben is a legnagyobb veszélyben forgott. Megis gyült vele a bajuk, mert alig birtak lelket verni bele, oly mélyen aludt.

De bezzeg, kiment az álom a szeméből, mihelyt megtudta a járőrtől, hogy mi várt reá s a járőr felszólítására késznek nyilatkozott annak minden utasítását hiven követni.

A járőrvezető elsősorban is az istálló ablakját függönyözte el, olyformán, hogy esetleg a tolvajlámpás használata alkalmával a világosság ki ne hatolhasson s így a kintlévők figyelmét fel ne kelthesse.

A kocsisnak meghagyta, hogy az ajtót hagyja nyitva, ő pedig álljon az ajtó mellé s midőn mindkét gazember már bent van az istállóban, az ajtót reteszelve el és legyen készen a lópokróczczal, hogy a lámpa felvillanásakor a csendőrrel egyszerre borithassa azt a gazemberek fejére.

A járőrvezető a lámpát nem oltotta el, hanem annak ellenzőjét lehuzván, az istállóban teljes sötétség lett.

Kiki elhelyezkedvén, várták a csabdába önként igyekező gazembereket.

A gazemberek nem várattak soká magukra, mert ugy 1 óra után a kert felől nagy kutyaugatás jelezte a főczinkos közeledtét. A kutyaugatás azonban később örömczaholássá ment át s végre tökéletesen elcsendesedett.

A kutya elhallgatása után egy tompa fütty tudatta a büntársakkal, hogy szabad az ut.

Az istállóban levők a legnagyobb csendességben voltak, midőn az ajtóhoz közeledő két egyénnek csoszogó lépte lett hallható.

A két gonosztevő az ajtóhoz érve, nem léptek azonnal be, hanem tanakodtak, talán azon, hogy ki legyen

az első. Egy pár szócsere után az istálló ajtaja nesztelesenül kinyílt s azon mindkettő belépett.

Az ajtó mögött leselkedő kocsis az ajtót utánuk észrevétlenül behuzta és reáfordította; ez azonban oly gyorsan lett végrehajtva, hogy az akasztófavirágok azt is gondolhatták, hogy a szél csukta be utánuk.

Az ajtó becsukása után a járőrvezető a lámpa ellenzőjét akként fordította, hogy a világosság a jövevények szeme közé világítson. Számítva arra, hogy szemei a sötétséghez szokva, a röktöni világosság rövid időre elveszi szemük világát s ezt a pillanatot maguk javára kiaknáznák. Ugy is történt.

Midőn a röktöni világosság a szemük közé vágódott, látási képességük megbénult; ezt a körülményt használta fel a járőr s a készen tartott pokróczczal fejüket leborítva, minden ellenállás nélkül sikerült mindkettőt megbilincselni.

Ez oly gyorsan történt, hogy a gazemberek csak akkor tértek magukhoz, midőn már tökéletesen össze voltak bilincselve.

A járőr a kocsis — vasvillával felfegyverkezve — a két gazember őrizetére vissza hagyta. Ők magok pedig az ispán lakásához sompolyogtak. Miután meggyőződtek, hogy a főczinkos társával már bent van, a szobába vezető ajtót gyorsan felnyitva, azon benyomultak. A járőrvezető a főczinkosra, míg a csendőr a másik gazemberre vetette magát s az ispán bámulatára rövid tusa után sikerült mindkettőt megbilincselni anélkül, hogy a bíró a tusa közben előrántott forgópisztolyát használhatta volna.

A midőn a járőr a két gazemberrel készen volt s az ispán meglepetéséből magához tért, szóval hevesen megtámadta a járőrt:

— Magyarázza meg, csendőr ur, az itteni eljárást és hogy miért kötözte meg ezen két embert, de főleg a falu bíróját. Hisz ő egész ártatlan s jelenleg is egy falopót hozott, ki az uradalom erdejét károsította s így a bíró jelenleg is hivatalos működésben van.

Ezt hallva a bíró, szintén maga védelmére kelt s a járőrt feljelentéssel fenyegette.

A járőr-vezető látva, hogy az ispán fel van hevülve, igyekezett őt megnyugtatni:

— Türelmet kérek s a magyarázatot azonnal megadom.

Ezzel a társával egy pár szót váltott, ki azonnal eltávozott s csakhamar a még két megkötözött gazemberrel és a még mindig vasvillával felfegyverkezett kocsisal vissza tért.

A járőrvezető az ujonan érkezettekre mutatva, mondá: Itt a magyarázat ispán ur s ha többet is megakar tudni, úgy maradjon kérem a szobában s meghallja, hogy minő okok vezettek ezen egyének letartóztatására.

Az ispánt úgy meglepte a sok megbilincselte marczone alak látása, hogy felelni sem tudott, csak homlokát törölgette s úgy látszott, hogy a járőr-vezető újbóli megszólítása téríté magához.

— Most pedig, legyen jó, jelöljön ki egy pár bérest, akik a jómadarakat őrizzék, míg a kikérdezést az ispán ur jelenlétében valamennyivel megejtem.

Az ispán intézkedése folytán három markos legény lett kirendelve s úgy az akasztófavirágok egymástól elkülönítve, őrizet alá vétettek.

Az ispán nem győzte várni, míg a kikérdezés folyamán megtudhatja az előtte még mindig rejtélyes esetet s kérte a járőr-vezetőt, hogy beszélje el, mi volt készülőben; ugymond: „Egészen megvagyok zavarodva s nem tudom elgondolni, mi történhetett.“

Miután a járőr-vezető az ispán kérése elől kitérni nem tudott, az esetet röviden elmondotta:

— Tudomásomra jutott, hogy az ispán urat a bíró három társával az éjjel megakarja gyilkolni és a 4000 frtot elrabolni; a végrehajtási tervet sikerült lesből a saját szájukból hallani s így jutottam abba a helyzetbe, hogy azt megakadályozzam s ezen mákvirágokat lefülelhessem. Most már tudja ispán ur is, hogy miért voltam bátor saját lakásában a

két jómadarat letartóztatni s remélem, most már nem neheztel ez eljárásunk miatt.

— Isten ments, hisz nekem kell bocsánatot kérnem az előbbeni heveskedésemért. Akkor voltam goromba az urakkal, a mikor életemet kellett volna köszönnöm.

— Ismételten kérem az urakat, ne haragudjanak, de higgyék meg, nem tételeztem volna fel a bíróról ilyesmit. Hisz én voltam az az ember, a ki őt bírónak segitettem s minden bajában segítségére voltam s ő most ezzel akarta meghálálni.

Eközben előjött az ispán neje és gyermekei, kik, amint a dolgot megtudták, elkezdettek hálálkodni, a minek a járőrvezető úgy vette elejét, hogy a kikérdezést megkezdette s mivel reggelig még három óra állt rendelkezésre, arra akarta felhasználni, hogy a gazembereket teljes beismerésre bírja. Azt azonban előre tudta, hogy ez nagy feladat lesz, mivel mindannyian megrögzött gazemberek s a tagadással igyekeznek magukat ártatlannak feltüntetni s ezért minden cselt fel kellett tehát használnia, hogy eredményt érjen el.

Első sorban a bandának legfiatalabb tagját, Stefán Juon czelinaí éjjeli őrt vette elő s igyekezett őt beismerésre birni, de minden fáradság dugába dőlt, mert az akasztófavirág mindent konokul tagadott, sőt a tettenkapásból is ostoba hazugsággal akarta magát kimenteni.

Elővétetett a másik két gonosztevő: Ávrám Györgye és Klugó Achnim; de ezek is, miként az előbbeni, merően tagadták, hogy ők valaha részt vettek volna tiltott cselekményben. Az ispán lakásán történt megjelenésüket kézzelfogható hazugsággal mentgették s önönmagukkal tökéletes ellenmondásba keveredtek s hiába igyekezett a járőrvezető őket észre téríteni, konokul megmaradtak tagadásuk mellett.

Most tehát legvégül a főczinkos bíró vétetett elő, ki a hozzá intézett kérdésekre csak annyit felelt, hogy majd tisztázza magát a bíróság előtt s mivel többé választ nem adott, elvezettetett.

A járőrvezető látván, hogy így ezélt nem ér, eselhez folyamodott, hogy beismerésre bírja a gazembereket, noha elég ok lett volna beismerés nélkül is letartóztatni; de a esendőr teljes eredménnyel akart bevonulni.

Volt a béresek között egy olyan alak, a ki feltűnően hasonlított a bíróhoz (a főczinkoshoz); erre alapította a járőrvezető reményét.

A bírótól elvétette a sapkát és zekét s azt a béresre adta s miután a követendő magatartására kioktatta, a szoba sötétebb helyére ültette olyanformán, hogy a többi gonosztevők azt higgyék, hogy az ott ülő nem más, mint az ő főnökük.

Ekkor behozatta a gonosztevőket, a bíró kivételével s így szólt hozzájuk :

— Látják, a bíró okosabban cselekedett: ő mindent bevallott s így ha kap is büntetést, enyhébb lesz, mint a maguké.

A gonosztevők mindannyian az állítólagos bíró felé fordultak, mintha tekintetükkel akartak volna kérdést intézni a társukhoz, de mivel az meg sem mozdult, ezek gyanítottak s megszólal az egyik a három közül :

— Már, esendőr ur, nem gondolnám, hogy olyant beismert volna, a mit nem tettünk, de ha csakugyan mondott valamit, akkor azt szemünkbe is meg merné mondani.

— Még is mondja fülük hallatára, csak figyeljenek — s a esendőr a bíró felé fordult s azt kérdezni kezdte :

— Mondja meg, Muntyán Gligor, itt a társai előtt, hogy miért jöttek az ispán házához éjnek idején? ugy-e, meg akarták gyilkolni? S amint mondá, a nála levő négyezer forintot akarták elrabolni?

Mire az álbíró — a esendőr oktatásához hiven — fogai közt tompán, hogy hangja felismerhető ne legyen, felelte :

— Igen.

— A mult évben Weisz Mózes árendást, valamint ez év elején Schuster Johant nemde maguk négyen gyil-

kolták meg s rabolták ki? — Mire ismét egy tompa igen volt a felelet.

A három megrögzött gazembernek areza ezen kikérdezés alatt több színt játszott. Kivált Stefan Juron, ki a leggyávabb lehetett a bandában, elkezdett reszketni. Szinte kiritt az arezukból a meglepetés, hogy az, a ki őket mindig a legvakmerőbb tagadásra oktatta, most ily töredelmes vallomást tesz.

A járőrvezetőnek, ki a gonosztevők arezváltozását szemmel tartotta, nem kerülte el a figyelmét, hogy ezen csélfogás minő hatással van a gonosztevőkre, miért is a kikérdezést tovább folytatta:

— Azt is beismerte előttem, hogy az elrablott pénzt ezen három társával elosztotta és hogy a mi még nincs elosztva, az el van rejtve a nagy kő alatt a csárdánál. Feleljen, bíró, nem így mondotta-e?

— Igen, — felelt ismét az álbíró.

— Még azt mondja meg, hogy a rablásokat ki indítványozta s ki volt a főzinkos négyük közül. Azt hiszem, hogy maga volt. Ugy-e?

Az összes ezinkostársak megdöbbenésére most már az álbíró azt felelte, hogy nem.

— Mi? nem maga volt? ugy talán a három közül volt valamelyik?

Erre azonban egyik sem felelt. A csendőr türelmetlenül felkiáltott:

— Na! hát egyik sem felel, vagy talán csak nekem akarja megmondani ezt is? — fordult a bíró felé. — Majd meglátjuk — s társának meghagyta, hogy a három zsványt vezesse ki.

Ideje is volt, hogy kivezessék őket, mert az álbírónak beismerése és utóbbi tagadása a zsványokat annyira kihozta a sodrából, hogy vallomást akartak tenni, mert azt gyanították, hogy a bíró reájuk akar minden feletőséget tolni. Ezt a járőrvezető észrevette s azért távolította el őket, hogy alkalmuk legyen azt a valódi bírónak, az ő konok főzinkosuknak szemeibe mondhatni. Társai

hütlenségével akart a járőrvezető a konok bíróra hatni, őt megtörni és vallomásra bírni.

Midőn a három letartóztatott már künn volt, a héres a subát és sapkát letette. Ekkor a bíró lett behozva s a subát és a sapkát a járőr-vezető felvétette vele és azon helyzetben, miként az előbbeni, ültetett a székre s egy kis idő múltán a három ezinkostárs ismét behozatott.

A járőrvezető össze akarván őket veszíteni, megszólalt :

— Lássák, maguk mindent tagadnak s ime, a bíró mindent beismert, sőt azt adta elő, hogy maguk vették rá a rablásokra is.

— Nem igaz. Én nem mondtam semmit. Ne higyjétek el . . . Tovább nem mondhatta, mert társai nem engedték szóhoz, mert azt hitték, hogy csak képmutatás az egész, holott ők már a vallomását hallották.

— Most már hallgass, mert mindent hallottunk, vagy azt gondolod, hogy ki fogsz menekülni s csak mink maradunk bajban. Abból ugyan semmi sem lesz. Te vittél a zsidóhoz, te vittél a Szászhoz. Nem mi beszéltünk reá tégedet, hanem te minket; te tettél minket rablókká, gyilkosokká s mégis ki akarod magadat vonni a büntetés alól. Tagadod-e? Hogy te vezettél ide is, azt mondtad, hogy négyezer forintot szerezhetünk könnyü szerrel. Nem te mérgezted meg az ispán kutyáit is, hogy könnyebben bejöhessünk?

Igy folyt egy jó darabig, mialatt egész bűnsorozatot liczitáltak egymásra, mit a járőrvezető szorgalmasan jegyzett s örült, hogy a csel ily szépen sikerült.

A jég megvolt törve s úgy a bíró, mint a többiek, mindent tanuk előtt beismerték.

A járőr reggel az ispán kocsiján, a megbilineselt négy zshivánnyal együtt, az elhagyatott csárdához hajtattott, hol — a kő elmozdítása után — több értékes aranyneműt, három véres inget és két baltát találtak. A

három ing a három ezinkostársé volt — a biró ez alkalommal nem működött tényleg a gyilkosságnál s így inge nem lett véres — a két balta pedig az Avram Györgye-é és Stefan Juvan-é volt.

A járőrvezető kérdőre vonta a banda vezetőjét, hogy ezek a tárgyak miért voltak ide rejtve, hamar véres volt és használni nem akarták, miért nem dobták el.

— Azért — felelé a biró — mert, ha eldobjuk, az ilyen tárgyat valaki megtalálja s így könnyen kézrekerítették volna egyik vagy másik társunkat. E végből én tanácsoltam, hogy sem a véres baltát, sem pedig az inget ne vigyék haza, nehogy valamelyiküknek felesége reá jőjjön, hogy honnan ered a vérfolt, mert soha sem lehet az asszonyban hinni, kikogyog az mindent.

— De, mondja csak biró, miért tartogatták ezeket a drágaságokat oly sokáig a kő alatt, miért nem adták el?

— Azért kérem, mert ha mindjárt áruba bocsájtottuk volna, hamarább jutottunk volna a csendőr urak kezébe. Most sem tudom, hogy miként sikerült, na, de az igaz, hogy: „addig jár a korsó a kutra, míg nyaka szakad“.

A járőr, miután minden bűnjelt összeszedett, a tettesekkel együtt az őrre bevonult a szép eredménnyel, amelynek felderítéséhez alig kellett 24 óra. Igaz, hogy megis szenvedett a két csendőr, mert a nagy hidegben az egyiknek lába, a másiknak füle fagyott meg, de mindkettő szerencsésen kiheverte.

A gonosztevők a bűnjelvényekkel együtt, két rablógyilkosság és egy rablógyilkosság kísérleteért, tényvázlat mellett, a bíróságnak átadattak.

A csendőrök pedig ezen észszerű és tapintatos fáradságot nem ismerő önfeláldozó szolgálat teljesítésükért, felsőbb helyen, elismerés és kitüntetésben részesültek.

A polgárság pedig a csendőröknek eme szép eredményét versbe foglalva megénekelte, a mely alább közölve van.

Jön a csendőr kakas!ollas kalapba,
Minden kis lány oda fut az ablakba,
Erre hozzák a négy rablót bilincsbe
Igy kísérik a zshiványt a tömlöczbe.

Szép is az a magyar csendőr kalapban,
De még szebb, ha menyecskét tart karjában,
Mégfogja a gonosz embert fursfanggal,
Átöleli a menyecskét két karral.

(A „Zsindelyezik a kaszárnya tetejét“ dallamra énekelhető.)

Országos Széchényi Könyvtár

